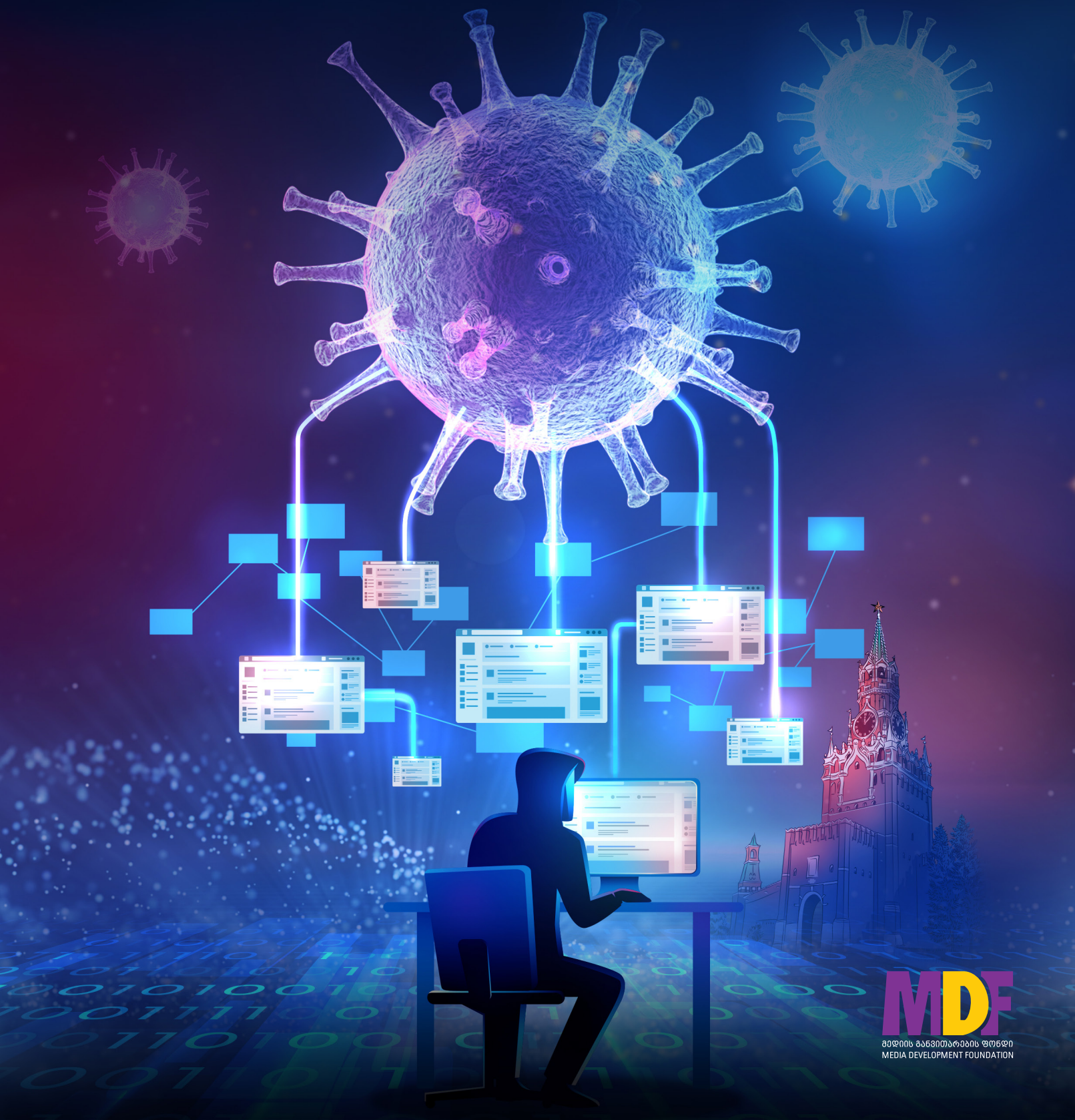

ინფორმაცია საქართველოში

MDF

მედიის განვითარების ფონდი
MEDIA DEVELOPMENT FOUNDATION

ინფორმაცია საქართველოში

2020 წლის ანგარიში

ავტორი:

თამარ კინწურაშვილი

სოციალური მედიის მკვლევარი:

ანი ქისტაური

მედია მონიტორინგი:

თამარ გაგნიაშვილი, სოფო გოგაძე, ხათია ლომიძე, სოფო ჩხაიძე

ფაქტების გადამოწმება:

მაიკო რატიანი, მარიამ ტალახაძე, მადეა სულამანიძე, მარიამ დანგაძე,
მარიამ თოფჩიშვილი, ლუსინე პირიკიანი

მონაცემების დამუშავება და ვიზუალიზაცია Maltego-ს პროგრამაში:

მაკო ცუცქერიძე

გარეკანის მხატვარი:

ოლიკო ნადირაძე

დიზაინი:

ბესიკ დანელია, IB Design

ანგარიში მომზადდა მედიის განვითარების ფონდის (MDF) მიერ, შავი ზღვის ფონდი საერთაშორისო თანამშრომლობისთვის/აშშ-ს გერმანიის მარშალის ფონდის მხარდაჭერილი პროექტის ფარგლებში, საქართველოს გაეროს ასოციაციის და აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს „ტოლერანტობის, სამოქალაქო ცნობიერებისა და ინტეგრაციის მხარდაჭერის“ (PITA) პროგრამასთან თანამშრომლობით. პუბლიკაციაში მოცემული შეხედულებები და მოსაზრებები ეკუთვნით პუბლიკაციის ავტორებს და არ უნდა აღიქმებოდეს აშშ-ს გერმანიის მარშალის ფონდის და აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს და საქართველოს გაეროს ასოციაციის პოზიციად.

ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის თანახმად, ინფოდემია ონლაინ და ოფლაინ ინფორმაციის მოზღვა-
ვებაა, რომელიც ცრუ ცნობების **განზრახ** გავრცელების მცდელობებს მოიცავს და მიზნად საზოგადოებრი-
ვი **ჯანდაცვის რეაგირების** შესუსტებას და ცალკეული ჯგუფებისა და ინდივიდების **ალტერნატიული დღის**
წესრიგის ხელშეწყობას ისახავს. მცდარი ინფორმაცია და დეზინფორმაცია შესაძლოა ადამიანების ფი-
ზიკური და მენტალური ჯანმრთელობისთვის იყოს საზიანო; გააღრმავოს სტიგმატიზაცია; ხელი შეუშალოს
გამოჯანმრთელების პროცესს; ხელი შეუწყოს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ზომების უგულებელყო-
ფას და ამით შეასუსტოს მათი ქმედითობა და ქვეყნის უნარი, გაუმკვლავდეს პანდემიას.

წინამდებარე კვლევა, რომელიც 2020 წლის ტრადიციული და სოციალური მედიის მონიტორინგს მოიცავს,
მიზნად ისახავს მოახდინოს, როგორც პანდემიასთან დაკავშირებული მთავარი გზავნილების და ყალ-
ბი ინფორმაციის იდენტიფიცირება, აგრეთვე გამოავლინოს მათი წყაროები, მათ შორის ანტივაქსერული
ჯგუფები და ინფორმაციის გავრცელების არხები.

ანგარიშის შესავალ ნაწილში წარმოდგენილი კვლევის მთავარი მიგნებები, ხოლო პირველ ნაწილში –
ინფოდემიასთან დაკავშირებული მთავარი გზავნილები, რომლებიც ქართულენოვანი მედია საშუალე-
ებით გამოვლინდა, მეორე ნაწილი ეთმობა გზავნილებს რუსეთის ხელისუფლების მიერ დაფუძნებულ
ონლაინ გამოცემა „სპუტნიკში“, მესამე ნაწილი კი – ყალბი ინფორმაციისა და მანიპულაციური შინაარსის
მონაცემებს ასახავს. ბოლო ნაწილში განხილულია წყაროები და სხვადასხვა ინტერესთა ჯგუფების *modus
operandi*, მათ შორის მოცემულია ძირითადი ანტივაქსერული ჯგუფების შესახებ მონაცემები, რომლებიც
სოციალურ ქსელებში მოქმედებენ და რომელთაც პლატფორმას ხშირად პოლიტიკური დღის წესრიგის
მქონე მედიებიც უთმობენ.

მონაცემთა ვიზუალიზაციისთვის გამოყენებულია ღია წყაროების საგამოძიებო (OSINT) პროგრამა Maltego.

ანგარიში მოიცავს „მითების დეტექტორის“ ფეისბუკთან ფაქტების გადამოწმების პროგრამის¹ ფარგლებ-
ში თანამშრომლობის შედეგად გამოვლენილ მონაცემებსაც. კვლევის პროცესში ასევე გამოყენებულია
ფეისბუკის ანალიტიკური ხელსაწყო CrowdTangle-ი.

ანგარიშის გამოცემა შესაძლებელი გახდა შავი ზღვის ფონდი საერთაშორისო თანამშრომლობისთვის/
აშშ-ს გერმანიის მარშალის ფონდის მხარდაჭერილი პროექტის ფარგლებში, საქართველოს გაეროს ასო-
ციაციის და აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს „ტოლერანტობის, სამოქალაქო ცნობიერე-
ბისა და ინტეგრაციის მხარდაჭერის“ (PITA) პროგრამასთან თანამშრომლობით.

¹ Facebook’s Third-Party Fact-Checking Program <https://www.facebook.com/journalismproject/programs/third-party-fact-checking>

მონიტორინგის მეთოდოლოგია

ანგარიშში გამოყენებულია კვლევის შერეული მეთოდოლოგია: ტრადიციული მედიის კონტენტ-ანალიზი, დამატებით ყალბი ინფორმაციის გამოვლენის მიზნით გამოყენებულია სოციალური მედიის მონიტორინგი.

ტრადიციული მედიის კონტენტ-ანალიზი. ინფორმაციაზე მთავარი გზავნილების და მათი წყაროების იდენტიფიცირების მიზნით, დაკვირვება შემდეგ მედია საშუალებებზე განხორციელდა:

- ნაციონალური დაფარვის 16 მედია: 4 ტელევიზიის პრაიმ თაიმის ყოველდღიური საინფორმაციო და კვირის ანალიტიკური გამოშვება: საზოგადოებრივი მაუწყებელი (მოამბე, ახალი კვირა), მთავარი არხი (მთავარი, პოსტ ფაქტუმი), იმედი, (ქრონიკა, იმედის კვირა). ობიექტივის საინფორმაციო გამოშვება (ახალი ამბები). 5 ტელევიზიის თოქ-შოუ: საზოგადოებრივი მაუწყებელი (კვირის ინტერვიუ), მთავარი არხი (ლამის მთავარი), იმედი (არენა), ობიექტივი (ლამის სტუდია; დღის ბოლოს), კავკასია (ბარიერი, სპექტრი), 7 ონლაინ გამოცემა: საქინფორმი, ნეტგაზეთი, ინტერპრესნიუსი, საქართველო და მსოფლიო, PIA, მარშალპრესი, News-Front. 4 გაზეთი: რეზონანსი, კვირის პალიტრა, ასავალ-დასავალი, აღია.

რუსეთის ხელისუფლების მიერ დაფუძნებული მედია: ქართულენოვანი sputnik-georgia.com და რუსულენოვანი sputnik-georgia.ru, sputnik-ossetia.ru, sputnik-abkhazia.ru.

სოციალური მედიის მონიტორინგი ყალბი ინფორმაციის და ანტივამპირული ჯგუფების იდენტიფიკაციის მიზნით. ფეისბუკის ანალიტიკური ხელსაწყო CrowdTangle-ის მეშვეობით დაკვირვება ფეისბუკის 259 გვერდსა და 69 ჯგუფზე ხორციელდებოდა. გარდა ამისა, დამატებითი ინფორმაციის მოძიება CrowdTangle-ის საძიებო სისტემით ხდებოდა, ასევე ფეისბუკის ფაქტების გადამოწმების პროგრამის ფარგლებში მიღებული მონაცემების საფუძველზე. დამატებით ხდებოდა მკითხველის მიერ მოწოდებული ყალბი ინფორმაციის გადამოწმება, რაც სისტემატური მონიტორინგის ნაცვლად, შემთხვევითი შერჩევის პრინციპით გამოვლენილ მაგალითებს და მათ წყაროებს მოიცავს. აღსანიშნავია, რომ სოციალური მედიის სუბიექტების ბაზა მუდმივად განახლებადია.

ანტივამპირული ჯგუფების შემთხვევაში მოხდა ფეისბუკ ანგარიშების, მათ შორის ყალბი ანგარიშების შესწავლა და მათ ქცევაზე დაკვირვება.

მონიტორინგი 2020 წლის 1 იანვრიდან 2021 წლის 1 იანვრამდე მონაცემებს ფარავს.

მთავარი მიგნებები	9
რეკომენდაციები	12
1. ინფოდემიასთან დაკავშირებული გზავნილები	13
2. რუსეთის სახელისუფლო მედია საშუალების – „სპუტნიკის“ გზავნილები	25
3. ყალბი ინფორმაცია და მანიპულაციური შინაარსი	31
4. წყაროები: პოლიტიკური, ანტილიბერალური და ანტივაქსერული ჯგუფები	35
4.1. რუსეთის პოლიტიკური დღის წესრიგის გამხმომავანებლები	36
4.2. ანტილიბერალური ჯგუფები	46
4.3. ქლიქბეიტების ეკონომიკური ინტერესები	47
4.3. ანტივაქსერული ფეისბუკ ანგარიშები	49
დანართი	55

დიაგრამები და ცხრილები

დიაგრამა 1.	ინფოდემიასთან დაკავშირებული გზავნილები თემატიკის მიხედვით	13
დიაგრამა 2.	პანდემიის/კორონას უარყოფა და სხვა კონსპირაციები წყაროების მიხედვით	14
დიაგრამა 3.	პანდემიის/კორონას უარყოფა და სხვა კონსპირაციები მედია საშუალებების მიხედვით	14
დიაგრამა 4.	ანტივაცსერული განწყობები წყაროების მიხედვით	16
დიაგრამა 5.	ანტივაცსერული განწყობები მედია საშუალებების მიხედვით	17
დიაგრამა 6.	რუსეთი/ჩინეთი vs დასავლეთი წყაროების მიხედვით	19
დიაგრამა 7.	რუსეთი/ჩინეთი vs დასავლეთი მედია საშუალებების მიხედვით	19
დიაგრამა 8.	რელიგია და იდენტობა წყაროების მიხედვით	21
დიაგრამა 9.	რელიგია და იდენტობა მედია საშუალებების მიხედვით	22
დიაგრამა 10.	დიაგნოსტიკა, რეგულაციები, სხვადასხვა წყაროების მიხედვით	23
დიაგრამა 11.	დიაგნოსტიკა, რეგულაციები, სხვა მედია საშუალებების მიხედვით	24
დიაგრამა 12.	რუსეთი vs დასავლეთი პანდემიასთან ბრძოლაში sputnik-georgia.com, sputnik-georgia.ru, sputnik-ossetia.ru, sputnik-abkhazia.ru	26
დიაგრამა 13.	კორონავირუსის წარმომავლობა და საეჭვო ექსპერიმენტები sputnik-georgia.com, sputnik-georgia.ru, sputnik-ossetia.ru, sputnik-abkhazia.ru	26
დიაგრამა 14.	საქართველო და ოკუპირებული რეგიონები პანდემიის დროს sputnik-georgia.com, sputnik-georgia.ru, sputnik-ossetia.ru, sputnik-abkhazia.ru	27
დიაგრამა 15.	ყალბი და მანიპულაციური შინაარსი თემატიკის მიხედვით	31
დიაგრამა 16.	ყალბი და მანიპულაციური მასალების ტიპოლოგია	32
დიაგრამა 17.	ყალბი და მანიპულაციური შინაარსი ქვეყნების მიხედვით	32
დიაგრამა 18.	ინფოდემიის წყაროები ინტერესების მიხედვით	35
დიაგრამა 19.	ტროლთან დაკავშირებული FB ანგარიშები და სხვა მედიები	41
დიაგრამა 20.	ანტივაცსერული ფეისბუკ ანგარიშები და მათი კავშირები	53
ცხრილი 1.	კრემლისტური FB გვერდები და ჯგუფები	41
ცხრილი 2.	რუსული და ქართულენოვანი მედიების, ქლიქებიტ საიტების თანმხვედრი გზავნილები	43
ცხრილი 3.	ანტილიბერალური FB გვერდები, ჯგუფები და ინდივიდუალური ანგარიშები	46
ცხრილი 4.	ქლიქებიტ საიტები	48
ცხრილი 5.	ანტივაცსერების ფეისბუკ ჯგუფები და ინდივიდუალური ანგარიშები	50
ცხრილი 6.	ყალბი ანგარიშები	53

მონიტორინგის უძველესი უმჯობესი ტენდენციები გამოიკვეთა:

- ტრადიციულ ქართულენოვან მედიაში ინფორმაციასთან დაკავშირებით 5 ძირითადი თემა გამოიკვეთა: 1. პანდემიის/კორონას უარყოფა და კონსპირაციები ვირუსის წარმომავლობის შესახებ; 2. ვაქცინაცია; 3. ავტორიტარული ქვეყნები (რუსეთი/ჩინეთი) დასავლეთის საპირწონედ; 4. რელიგია და იდენტობა; 5. დიაგნოსტიკა, რეგულაციები და სხვა.
- აქტუალური 5 თემიდან დომინირებდა კორონავირუსისა და პანდემიის უარყოფისა და ვირუსის წარმომავლობის საკითხები, რასაც ანტივაქსერული განწყობები მოსდევს. ეს უკანასკნელი წამყვანი თემა ვაქცინის შემუშავების პარალელურად, წლის მეორე ნახევრიდან გახდა.

კორონავირუსი, ახალი მსოფლიო წესრიგი, საზღვარების ჩაუშვს

- კორონავირუსი წარმოჩენილი იყო, როგორც გლობალური კონტროლისა და ახალი მსოფლიო წესრიგის დამყარების მიზნით თავსმოხვეული მოვლენა, რომელიც ხელოვნურად შექმნილია და „ციფრული დიქტატურის“ დამყარების მიზნით ვრცელდება.
- პანდემიის გამო საზღვრების ჩაკეტვას, როგორც მიგრაციისა და უცხო ქვეყნების ექსპანსიის შეჩერების შესაძლებლობას, ულტრანაციონალისტური ჯგუფები პოზიტიურად განიხილავდნენ.
- ამასთანავე საზღვრების ჩაკეტვას, როგორც ულტრანაციონალისტური „ქართული მარში“ (ირანთან და ჩინეთთან), ასევე ოპოზიციური ნაციონალური მოძრაობის დამფუძნებელი, პრეზიდენტი სააკაშვილი (ჩინეთთან) ითხოვდა.
- ქსენოფობიური კონტექსტის გარდა, პანდემიას ანტიდასავლურ, ანტილიბერალურ დისკურსში ულტრანაციონალისტური ჯგუფები განიხილავდნენ, როცა კორონავირუსს ლიბერალიზმის და დასავლური ცხოვრების წესის გამო მოვლენილ ღვთის სასჯელად აცხადებდნენ.

ვაქცინაცია, რელიგია და იდენტობა

- ვაქცინებთან მიმართებით ყველაზე გავრცელებული გზავნილი ჩიპბაცია და ბილ გეიტსის მიერ მოსახლეობის დეპოპულაციის გეგმებს უკავშირდებოდა, დომინირებდა ასევე მოსაზრება, რომ ვაქცინებს/პრეპარატებს საქართველოს მსგავსს მესამე ქვეყნებზე ცდიდნენ.

- როგორც სასულიერო პირების, ასევე ჟურნალისტების და პოლიტიკოსების ნაწილი ანტივაქსერულ განწყობებს რელიგიური მოტივით ხსნიდა და ამკვიდრებდა მოსაზრებას, რომ კორონავირუსისგან დაცვა მხოლოდ ღმერთს შეუძლია. ცალკეულ შემთხვევაში აქცენტი კეთდებოდა ქართველების განსაკუთრებულ გენეტიკაზე, რომელიც რემისტენტული იყო კორონავირუსის მიმართ.

რუსული ვაქცინა დასავლურის საპირფონოდ

- ზოგიერთ შემთხვევაში ისინიც, ვინც ვაქცინაციის საწინააღმდეგო მოსაზრებებს გამოთქვამდნენ, რუსული ვაქცინის უპირატესობაზე ამახვილებდნენ ყურადღებას, რაც ჯანმრთელობის საკითხის პოლიტიკური მიზანშეწონილობის პრიზმიდან განხილვაზე მეტყველებს და ყველაზე მკაფიოდ კრემლთან დაკავშირებული მედიების შემთხვევაში გამოვლინდა.
- რუსული ვაქცინის ბაზარზე დამკვიდრების ხელშეწყობის მიზნით კრემლის მიერ დაფუძნებული „სპუტნიკი“, ერთი მრივ, Sputnik V-ის უპირატესობის წარმოჩენას ცდილობდა, ხოლო მეორე მხრივ, ამკვიდრებდა აზრს იმის შესახებ, რომ დასავლური ვაქცინები არასაიმედოა, ხოლო რუსულ ვაქცინაზე დასაგლეითი პოლიტიკური მოტივით ამბობს უარს.

ავსტრიაშტრული ქვეყნები დასავლეთის საპირფონოდ

- რუსეთის სახელისუფლებო გამოცემა „სპუტნიკის“ მსგავსად, კრემლისტური ქართული მედია საშუალებებიც ქმნიდნენ დიქტომიას, რომლის ერთ მხარეზე პანდემიასთან გამკლავებაში დაწინაურებული რუსეთი და ჩინეთი იდგნენ, რომლებიც სხვა ქვეყნებს დახმარების ხელს უწყვდიდნენ, მეორე მხარეს კი დასავლეთი, რომელიც არც სხვა ქვეყნების მიმართ იყო სოლიდარული და არც პანდემიასთან გამკლავების უნარი შესწევდა.
- ჩინეთისა და რუსეთის მაგალითზე, ერთი მხრივ, სოციალისტური სისტემის და მათი ქმედებების პოზიტიურად წარმოჩენა და მეორე მხრივ, ევრო-ატლანტიკური სკეპტიციზმის გაღვივება ხდებოდა.

ყალბი ინფორმაცია და მანიპულაციური შინაარსი

- 1 წლის მანძილზე ფაქტების გადამოწმების პორტალმა „მითების დეტექტორი“ კორონავირუსთან დაკავშირებით ყალბ და მანიპულაციურ შინაარსზე სულ 233 განმარტებითი სტატია მოამზადა, საიდანაც ყველაზე მეტი ვაქცინაციას შეეხებოდა.
- გადამოწმებული მასალებიდან ყველაზე დიდი წილი ყალბ ინფორმაციაზე, კონსპირაციებსა და მანიპულაციაზე მოდის. ვიზუალური მანიპულაციიდან 20 შემთხვევა ფოტოს, ხოლო 9 ვიდეოს შეეხებოდა.
- გავრცელებული ყალბი და მანიპულაციური შინაარსი ყველაზე ხშირად აშშ-ს ეხებოდა, რომელსაც ევროკავშირის წევრი ცალკეული ქვეყნები მოსდევნ.

- კორონავირუსთან დაკავშირებით ყალბ ინფორმაციას ან მცდარ ნარატივებს სისტემატიურად 3 ჯგუფი ავრცელებდა. ესენია: პოლიტიკური, ანტილიბერალური, ეკონომიკური ინტერესის მქონე ჯგუფები.
- რუსეთის ხელისუფლების მიერ დაფუძნებული სპუტნიკის და სხვა რუსული არხების გარდა, კრემლის პოზიციებს ინფოდემიის პროცესში ქართულენოვანი მედიებიც ახმოვანებდნენ, რომლებიც მეტწილად პირდაპირ ან ირიბად არიან დაკავშირებული რუსეთთან („საქართველო და მსოფლიო“, News Front საქართველო, tvalsazrisi.ge, საქინფორმი და ობიექტივი).
- ანტიდასავლური გამოცემებიდან პანდემიის შესახებ მცდარ ინფორმაციას და შეცდომაში შემყვან გზავნილებს გაზეთები „ასავალ-დასავალი“ და „ალია“ ავრცელებდნენ.
- ქლიბებიტ საიტებიდან, რომლებიც მეტწილად ეკონომიკურ მოგებაზე არიან ორიენტირებული, ნაწილი პოლიტიკური შინაარსის დემინფორმაციას ავრცელებდა და ზოგიერთის IP მისამართი რუსეთში იყო განთავსებული, მათ შორის ცნობილი დასავლური მედია საშუალებების კლონირებული გვერდების, როგორიცაა CNN და BBC.
- ანტივაქსერები როგორც პოლიტიკურ, ასევე ანტილიბერალურ ჯგუფებში გვხვდებიან, თუმცა ნაწილობრივ ამ ჯგუფებისგან განყენებულადაც არსებობენ და მეტწილად სოციალურ ქსელებში სხვადასხვა ფეისბუკ ჯგუფებში აქტიურობენ.
- ფეისბუკში მოქმედი ყალბი ანგარიშების ნაწილი შესაძლოა რუსეთს უკავშირდებოდეს, რაზეც როგორც ერთ-ერთი ანგარიშის url მისამართი, ასევე ლუგარის ლაბორატორიის წინააღმდეგ კრემლის პროპაგანდაში ჩართულ აქტორებთან შინაარსობრივი თანხვედრა მეტყველებს, მათ შორის, ლუგარის ცენტრიდან კიბერთავდასხმის შედეგად გაჟონილი იდენტური დოკუმენტების გამოქვეყნების თვალსაზრისითაც.
- გამოიკვეთა 14 ფეისბუკ ჯგუფი, რომელსაც რამდენიმე ანტივაქსერი მართავს. ყველა ჯგუფის სახელწოდებაში პანდემია ან კორონავირუსი არ ფიგურირებს, ზოგიერთი მათგანი კი ეპიდემიამდე არის შექმნილი, თუმცა მოგვიანებით სახელი აქვს შეცვლილი.
- გამოვლინდა 30 ყალბი პროფილი, რომელთაგან 7 თავად არის ცალკეული ანტივაქსერული ჯგუფის ადმინისტრატორი, ხოლო დანარჩენი 23 ანტივაქსერულ პოსტებს მხოლოდ აზიარებს ან აკომენტარებს.

- მნიშვნელოვანია, გაგრძელდეს ინფორმაციული ნაკადის და მათი წყაროების მონიტორინგის პროცესი, რაც პრობლემის იდენტიფიცირებასა და გამოვლენილ შედეგზე ეფექტიანი სტრატეგიული კომუნიკაციის დანერგვას შეუწყობს ხელს.
- საჭიროა, შეიქმნას სახელმწიფო და არასახელმწიფო აქტორებს შორის ინსტიტუციონალური თანამშრომლობის მექანიზმი, რაც ერთი მხრივ, ინფორმაციის გაცვლას, მეორე მხრივ, დემინფორმაციულ ნაკადებზე მყისიერ რეაგირებას შეუწყობს ხელს.
- ასეთი თანამშრომლობა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ვაქცინაციის პროცესში, რათა მედიას და ფაქტების გადამოწმების ორგანიზაციებს დროულად მიეწოდოთ ინფორმაცია ინდივიდუალურ შემთხვევებთან დაკავშირებით, რომლებიც სამედიცინო შეფასების ნაცვლად, შესაძლოა არაერთგვაროვანი ინტერპრეტაციის საგანი გახდეს, როგორც ეს დასავლეთის ქვეყნებში ვაქცინაციის პროცესში გამოვლინდა.
- მნიშვნელოვანია, ვაქცინაციაზე სტრატეგიული კომუნიკაციის დაგეგმვის პროცესში ჩართული იყვნენ ის ორგანიზაციები, რომლებიც კომუნიკაციის საკითხებსა და ყალბი ინფორმაციის გამოვლენაზე მუშაობენ, ასევე თანამშრომლობენ ფეისბუქთან.
- სტრატეგიული კომუნიკაციის დაგეგმვისას, გასათვალისწინებელია როგორც პოლიტიკური თემატიკა და ამ მიმართულებით საზოგადოების სათანადო ინფორმირება, ასევე ანტიილიბერალური დისკურსი, რაც სასულიერო პირებთან ინფორმაციის გაცვლის მხრივ თანამშრომლობასაც გულისხმობს, ასევე მათ ჩართულობას საინფორმაციო კამპანიებში.
- საჭიროა ინფოდემიის საკითხების მედიაწიგნიერების პროგრამებში ინტეგრირება და ყალბი ინფორმაციის იდენტიფიცირებისა და გადამოწმების ინსტრუმენტებზე არა მხოლოდ ახალგაზრდების, არამედ პედაგოგებისა და თავად სამედიცინო პერსონალის, ასევე სხვა ჯგუფების დატრენინგება.

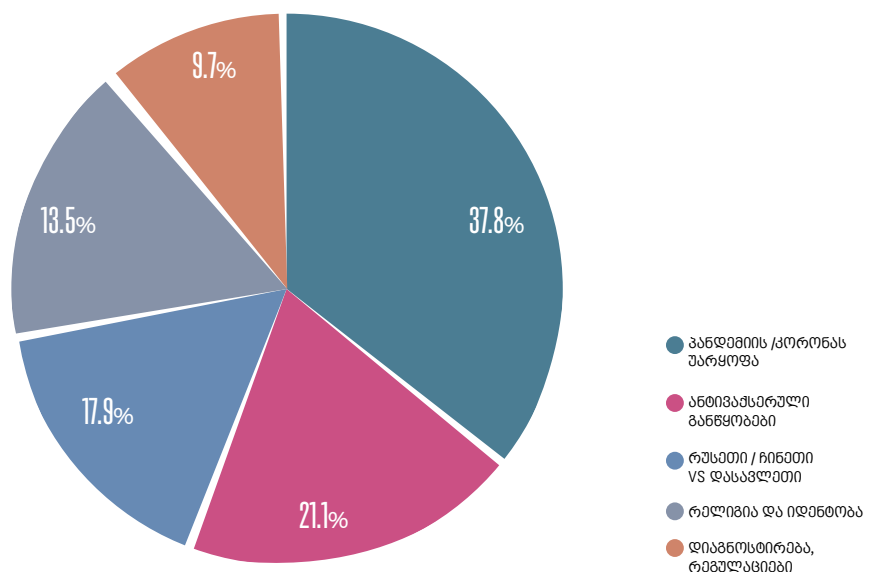
I. ინფორმაციასთან დაკავშირებული გზავნილები

საერთო რაოდენობრივი მონაცემები. კორონავირუსთან დაკავშირებული გზავნილები შემდეგ 5 მთავარ თემად დაჯგუფდა:

1. პანდემიის/კორონას უარყოფა და სხვა კონსპირაციები კორონავირუსის წარმომავლობის შესახებ (283 – 37,8%);
2. ანტივაქსერული განწყობები (158 – 21,51%);
3. რუსეთი/ჩინეთი დასავლეთის საპირწონედ (134 – 17,9%);
4. რელიგია და იდენტობა (101 – 13,5%)
5. დიაგნოსტიკა, რეგულაციები, სხვა (73 – 9,7%).

როგორც დიაგრამა 1-დან ჩანს, აღნიშნული ხუთი კატეგორიიდან პანდემიისა და კორონავირუსის უარყოფის, ასევე კოვიდის წარმომავლობასთან დაკავშირებული სხვადასხვა კონსპირაციები დომინირებს. ამ უკანასკნელს ანტივაქსერული თემატიკა მოსდევს, რომელმაც ვაქცინების შემუშავების პარალელურად ეტაპობრივად იმატა, ხოლო პანდემიის პოლიტიკურ განზომილებაში განხილვა მას მცირედით ჩამორჩება.

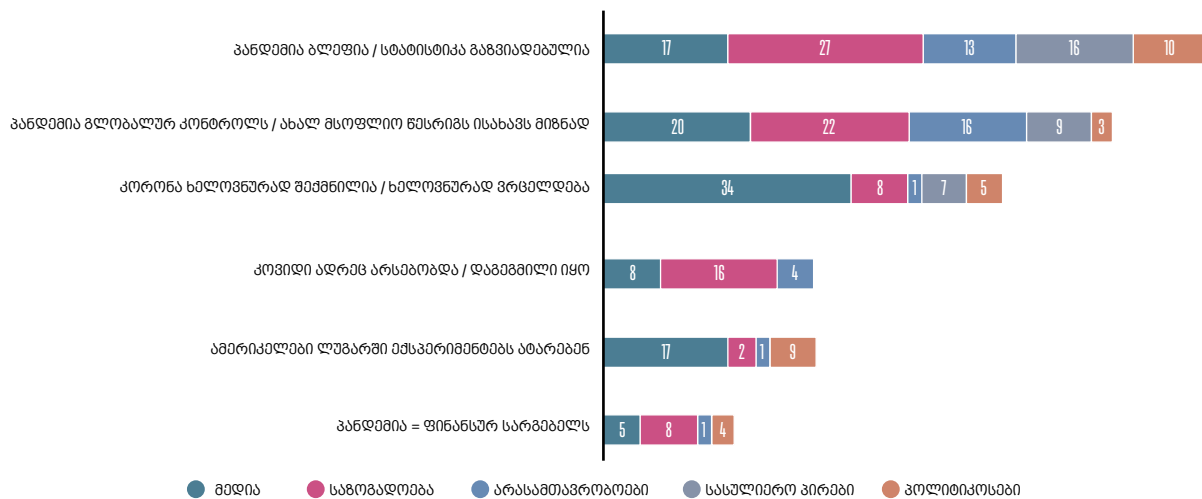
დიაგრამა 1. ინფორმაციასთან დაკავშირებული გზავნილები თემატიკის მიხედვით

1. პანდემიის / კორონას უარყოფა და სხვა კონსპირაციები

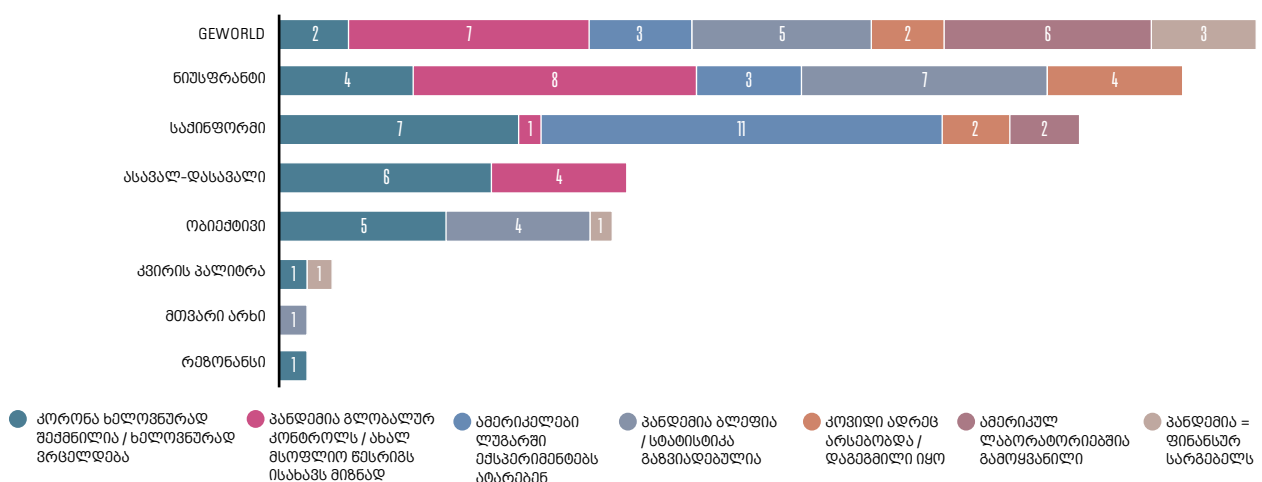
ამ კატეგორიაში დომინირებდა მოსაზრება, რომ პანდემია ბლეფია, ხოლო კორონავირუსით ინფიცირებულითა შესახებ სტატისტიკა – გაზვიადებული (83). კორონავირუსი წარმოჩენილი იყო როგორც გლობალური კონტროლისა და ახალი მსოფლიო წესრიგის დამყარების მიზნით თავსმოხვეული მოვლენა (70), რომელიც ხელოვნურად შექმნილია და ხელოვნურად ვრცელდება (54). შემდეგ ადგილებზეა კონსპირაციები იმის შესახებ, რომ ამერიკელები თბილისში მდებარე ლუგარის კვლევით ცენტრში საექვო ექსპერიმენტებს ატარებენ (29) და რომ კოვიდი ადრეც არსებობდა და პანდემია დაგეგმილი იყო (28). ბოლო ადგილზე კი არის გზავნილი, რომელიც ამკვიდრებს აზრს, რომ პანდემია ფინანსური ინტერესებით არის განპირობებული და არა ვირუსის გავრცელების საფრთხის პრევენციით (18).

დიაგრამა 2. პანდემიის / კორონას უარყოფა და სხვა კონსპირაციები წყაროების მიხედვით

კონსპირაციებს პანდემიის არარსებობის, ან მისი ხელოვნური წარმომავლობის შესახებ, მათ შორის ლუგარის ლაბორატორიაში საექვო ექსპერიმენტების ჩატარების თაობაზე, მედიებიდან ყველაზე ხშირად კრემლთან დაკავშირებული ონლაინ გამოცემები – საქართველო და მსოფლიო (Geworld.ge) (28), News Front საქართველო (26) და საქინფორმი (23) ავრცელებდნენ. ამასთანავე მსგავს გზავნილებს ვხვდებით პრორუსულ პარტია „პატრიოტთა ალიანსთან“ დაკავშირებულ ტელეკომპანია „ობიექტივში“ (10) და ეთნონაციონალისტური სარედაქციო პოლიტიკის მქონე გაზეთ „ასავალ-დასავალში“ (10).

დიაგრამა 3. პანდემიის / კორონას უარყოფა და სხვა კონსპირაციები მედიის საშუალებების მიხედვით

კორონავირუსის ხელოვნურად შექმნის საბაზად კრემლისტური გამოცემა „ნიუსფორნტი“ მასონთა გეგმებს, ხოლო გაზეთი „ასავალ-დასავალი“ მონღოლოიდური რასის მამაკაცების განადგურების განზრახვას ასახელებდა:

ნიუსფორნტი: „მასონთა სფინქსებმა, გლობალური მსოფლიოს შემქმნელმა სატანურმა კასტებმა კორონაც მსოფლიო უხუცესთა საკრალური გონის დასათრგუნად შექმნეს – „უფროსი თაობის ბოლომდე ჩასარეცხად“².

ასავალ-დასავალი: „კორონავირუსი გახლავთ საბრძოლო ვირუსი, რომელიც ხელოვნურად შეიქმნა კანადის გასაიდუმლოებულ ლაბორატორიაში მონღოლოიდური რასის მამაკაცების ამოსაწყვეტად“³.

როგორც დიაგრამა 3-ზე ჩანს, ამ კატეგორიაში მეინსტრიმული მედია გაშუქების ცალკეული პრობლემური მაგალითებიც მოხვდა. კერძოდ:

- ტელეკომპანია „მთავარი არხის“ გადაცემაში „მთავარი შაბათს“ გავიდა სიუჟეტი, სახელწოდებით „10 000 ლარად ნაციდი დიაგნოზი – ხელისუფლება კოვიდით გარდაცვლილთა სტატისტიკას ხელოვნურად ზრდის“, რომელიც ერთი წყაროს ცალმხრივი კომენტარის საფუძველზე ამკვიდრებდა მოსაზრებას, რომ კორონავირუსის სტატისტიკა ხელოვნურად არის გაზრდილი⁴.
- გაზეთ „კვირის პალიტრის“ ჟურნალისტი კი აღრმავებდა ეჭვებს, რომ კორონავირუსი შესაძლოა ან ბიოლოგიურ დივერსიას, ან ფარმაცევტული ბიზნესის ინტერესებს უკავშირდებოდეს: „მსოფლიოში საინფორმაციო ომთან ერთად ახალი „ცივი ომი“ დაწყებული და ბევრი ქვეყანა არ იტყოდა უარს „ბიოლოგიური იარაღის“ ფარულად გამოყენებაზე, იქნება ეს არამეგობრული ქვეყნის ეკონომიკისთვის დარტყმა, თუ თავისივე გავრცელებული დაავადების სამკურნალო მედიკამენტების გასაღებისთვის ახალი ბაზრის შექმნა“⁵.

ვირუსის ხელოვნურად წარმომავლობის და გლობალური კონტროლის შესახებ კონსპირაციებს მედიის გარდა სასულიერო პირები, ასევე კრემლთან დაკავშირებული პარტიებისა და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების წარმომადგენლებიც ავრცელებდნენ:

ვაჟა მთავაშვილი, პატრიოტთა კლინაში: „ეს არი ხელოვნურად შემოტანილი“⁶ „მათი უმთავრესი მიზანი ამ შემთხვევაში არის ის, რომ ადამიანს წაართვან სულიერი საზრდო, დააშორონ უფალს და აქციონ დაპროგრამებულ უსულო საგნად, რომელიც მუდმივად იქნება მსოფლიო გლობალისტური ძალების ტოტალური კონტროლის ქვეშ“⁷.

ლავოთ ისააკაძე, ღვინოვანი: „დიახ, „კოვიდ-19“ არსებობს, მაგრამ ის ხელოვნურად არის შექმნილი, რათა გაჟლიტოს პლანეტის მოსახლეობის ნაწილი, ხოლო გადარჩენილები – ახალ მსოფლიო წესრიგს დაუმონოს!“⁸

² კობა არაბული, მწერალი, ნიუსფორნტი, 18 სექტემბერი <https://bit.ly/2ZqCihj>

³ ჯაბა ტყემალაძე, ასავალ-დასავალი, 2-8 მარტი

⁴ მითების დეტექტორი, 23 ივნისი, 2020. „სენსაციონალიზმი და დაუსაბუთებელი ინფორმაცია „მთავარზე“ კორონავირუსის შესახებ“. <https://bit.ly/3b7N7yq>

⁵ კვირის პალიტრა, 3 თებერვალი, 2020. „ჩინური კორონავირუსი – მორიგი ეპიდემია თუ ბიოლოგიური იარაღის ახალი სახეობა?“ <https://bit.ly/3tW2NNT>

⁶ ობიექტივი, ღამის სტუდია, 24 სექტემბერი, <https://www.mylvideo.ge/v/3970063>

⁷ საქართველო და მსოფლიო, 6 მაისი, <https://bit.ly/2WcuJhT>

⁸ ასავალ-დასავალი, 14-20 დეკემბერი

ლიბერტი ლოკსმიფანიძე, პრივატუმი სახელმწიფო პარტულ-რუსული საზოგადოებრივი ცენტრი: „კოვიდის პანდემია ციფრული დიქტატურის დასაწყისია!... ანუ ეს არის გლობალიზაციის დამაგვირგვინებელი ფაზა, რაც იმას ნიშნავს, რომ კიდევ უფრო მეტად გაიზრდება ტოტალური კონტროლი მსოფლიოს მოსახლეობაზე“⁹.

2. ანტივაქსერული განწყობები

ანტივაქსერულ განწყობებს, რაც განსაკუთრებით კორონავირუსის ვაქცინის შემუშავების შემდეგ გაძლიერდა, ყველაზე მეტად საზოგადოება (64), მედია (57) და სასულიერო პირები (31) გამოხატავენ. დომინირებდა შემდეგი მოსაზრებები:

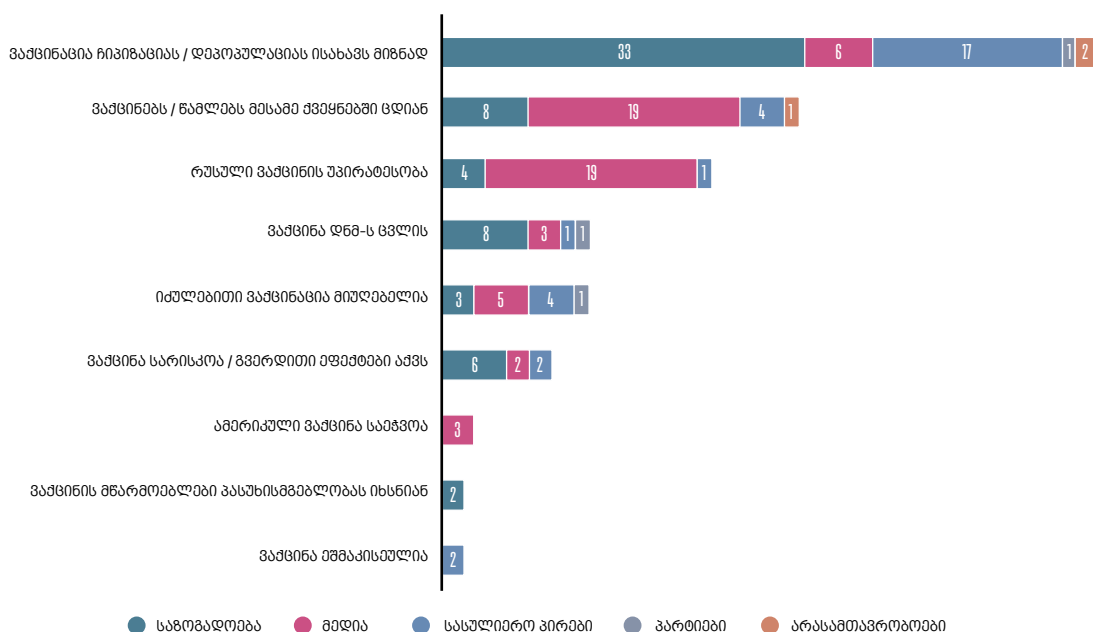
- ვაქცინაცია ჩივიზაციას და მოსახლეობის დეპოპულაციას ისახავს მიზნად (59), რასაც მეტწილად ბილგეიტსს მიაწერდნენ,
- ვაქცინებს/პრეპარატებს მესამე ქვეყნებზე ცდიან (32).

ამასთანავე, ისინიც, ვინც ვაქცინაციის საწინააღმდეგო მოსაზრებებს გამოთქვამდნენ, რუსული ვაქცინის უპირატესობაზე ამხივებდნენ ყურადღებას (24), რაც ჯანმრთელობის საკითხის პოლიტიკური მიზანშეწონილობის პრიზმიდან განხილვაზე მეტყველებს და ყველაზე მკაფიოდ კრემლთან დაკავშირებული მედიების შემთხვევაში გამოვლინდა.

ფიგურირებდა ასევე შემდეგი მოსაზრებები:

- ვაქცინა დნმ-ს ცვლის (13),
- ვაქცინაციის იძულება ადამიანის თავისუფალი ნების წინააღმდეგ წასვლას ნიშნავს (13),
- ვაქცინაცია სარისკოა და მას სერიოზული გვერდითი ეფექტები აქვს (10) და სხვა.

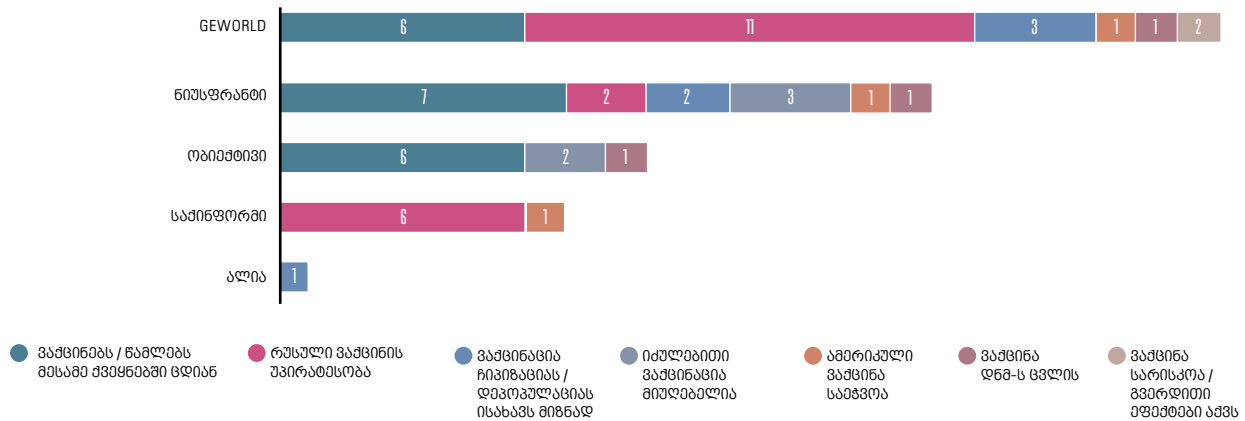
დიაგრამა 4. ანტივაქსერული განწყობები წყაროების მიხედვით

⁹ ასავალ-დასავალი, 28 სექტემბერი – 4 ოქტომბერი

მედიებიდან ყველაზე მეტად ამ შემთხვევაშიც კრემლთან პირდაპირ თუ ირიბად დაკავშირებული გამოცემები – საქართველო და მსოფლიო (24), ნიუსფრანტი (16), ობიექტივი (9) და საქინფორმი (7) – აქტიურობდნენ. ამასთანავე, საერთო ანტივაქსერული განწყობების ფონზე, რუსული ვაქცინის უპირატესობის დასაბუთებას ყველაზე მეტად „საქართველო და მსოფლიო“ (11), „საქინფორმი“ (6) და ნიუსფრანტი (2) ახდენდნენ.

დიაგრამა 5. ანტივაქსერული განწყობები გეოგრაფიული მხარეების მიხედვით

სასულიერო პირებიდან რუსული ვაქცინის, როგორც ალტერნატივის შესახებ გაკეთებული ერთადერთი განცხადება იმავ მდდელს ეკუთვნის, რომელიც დასავლეთში შემუშავებულ ვაქცინას საფრთხედ და ექსპერიმენტების ჩატარების ინსტრუმენტად განიხილავდა:

დასავლური ვაქცინის წინააღმდეგ	რუსული ვაქცინის სასარგებლოდ
<p>გიორგი რაზგაძე, სასულიერო პირი: „საქართველო იქნება ბიოპოლიგონი, რომელსაც ჯერ დააჩოქებენ პანდემიის მასშტაბებით, მერე კი გაეროს ხელით მიაწვდიან საცდელ ვაქცინას“.</p>	<p>გიორგი რაზგაძე, სასულიერო პირი: „დაახლოებით ორი თვის წინათ რუსებმა განაცხადეს, რომ უკვე შექმნეს ვაქცინა და, თუ არ ვცდები, რამდენიმე დღეა სახელმწიფომ უკვე განაცხადა, რომ შეიძენს კიდევ. რატომ გაისუსნენ და არაფერს ამბობენ? ერთხელ გამოვიდა ამირან გამყრელიძე და თქვა, – ამ პრეპარატს საერთაშორისო სამეცნიერო ლაბორატორიებში ცდები არ გაუვლიათ. გაერო რასაც გვთავაზობს, იმ პრეპარატმა გაიარა ცდები?!“¹⁰</p>

როგორც სასულიერო პირები, ასევე ჟურნალისტების და პოლიტიკოსების ნაწილი ანტივაქსერულ განწყობებს რელიგიური მოტივით ასაბუთებდნენ, ხოლო ვაქცინაციის განზრახვას მოსახლეობის დეპოპულაციის, გენეტიკის შეცვლისა და ჩიპიზაციის მეშვეობით ადამიანების კონტროლის სურვილით:

დავით სულაშვილი, დეკანოზი: „აი, ამ კონფერენციას [პენტაგონში] ესწორება ბილ გეიტსი, სადაც ის სთავაზობს პენტაგონს, რომ შემუშავებული ყოფილიყო ვირუსი, რომელიც ჩაინერგებოდა ადამიანში და რელიგიურ-ფუნდამენტალისტებს ამერიკის მიმართ ლოიალუბად აქცევდა... სხვა გამოსვლაში იგივე ბილ გეიტსმა ასეთი ვაქცინის შემუშავება დაანონსა, რომელიც მსოფლიოში ჭარბი მოსახლეობის

¹⁰ საქართველო და მსოფლიო, 15 სექტემბერი, გაეროს ბავშვთა ფონდი განვითარებად ქვეყნებში კოვიდ-19-ის საწინააღმდეგო საცდელი ვაქცინის გავრცელებას იწყებს. <https://bit.ly/3dJHpMC>

პრობლემის გადაჭრას შეუწყობდა ხელს. რა თქმა უნდა სამიზნე იქნებოდა განვითარებადი ქვეყნები¹¹.

ლავით ჰელიოვიძე, ლავანოვი: „მთავარი და საბოლოო მიზანი არის ანტიქრისტეს მოყვანა... ამ ჩიპს ჩაიყენებთ თუ არა, შენ უკვე შენს თავს აღარ ეკუთვნის... ჩიპდასმულები ვეღარ ცხონდებიან, ანტიქრისტეს დროს ვინც ჩიპს ჩაისვამს¹².“

მუჟე სპირიდონი: „ბილ გეიტსი რომელიც აფინანსებს ამ სისტემას, ის ხმამაღლა ლაპარაკობს, რომ ჩვენ დღემ-ზე ვიმოქმედებთ და ტვინის უჯრედებზე ვიმოქმედებთ, რომ ისეთი ადამიანი ჩამოვყალიბოთ, რომელიც ჩვენ გვინდა¹³.“

პაპა მოსაგუშვილი, პატრიოტთა კლიანსი: „ეხლა აპირებენ ზუსტად ვაქცინის გაკეთებას, რომელსაც უნდა გენეტიკაზე იმოქმედოს, ადამიანის გენეტიკაზე და ფაქტიურად გაანადგუროს კაცობრიობა, როგორც მოაზროვნე და ღვთისქმნილი¹⁴.“

ნინო რატიშვილი, წამყვანი: „ეს [ვაქცინა] არ არის ღვთისგან ხო?! ეს არი უკვე, ხელოვნური რაღაცაა შექმნილი და ხელოვნური ვიცით ჩვენ რომ უფლისგან არ არის... მისი შემოქმედება არ არის და მე გავდივარ უკვე ხო, უფლის შემოქმედების არეალიდან? და ვის ხელში ვვარდები ამ ჩემი გამოჯანმრთელებით და გაღამაზებით და გაახალგაზრდავებით?¹⁵“

3. რუსეთი / ჩინეთი VS დასავლეთი

რუსეთის სახელისუფლებო გამოცემა „სპუტნიკის“ მსგავსად (იხ. სპუტნიკი გვ. 25), კრემლისტური ქართული მედია საშუალებებიც ქმნიდნენ დიქტოკომიას, რომლის ერთ მხარეზე პანდემიასთან გამკლავებაში დაწინაურებული რუსეთი და ჩინეთი იდგნენ (27), რომლებიც სხვა ქვეყნებს, მათ შორის იტალიას, დახმარების ხელს უწვდიდნენ (7), მეორე მხარეს კი დასავლეთი, რომელიც არც სხვა ქვეყნების მიმართ იყო სოლიდარული (37) და არც პანდემიასთან გამკლავების უნარი შესწევდა (13). თანხვედრა იყო „სპუტნიკის“ იმ გზავნილებთანაც, რომელთა თანახმად, პანდემია ნატოში ინტეგრაციას აფერხებს, ხოლო ევროკავშირის ერთიანობას კითხვის ნიშნის ქვეშ აყენებს (15), ამასთანავე ნატო, კოვიდით ინფიცირების კერად განიხილებოდა (4).

¹¹ News-front, 26 ოქტომბერი. <https://bit.ly/2ZqPbfy>

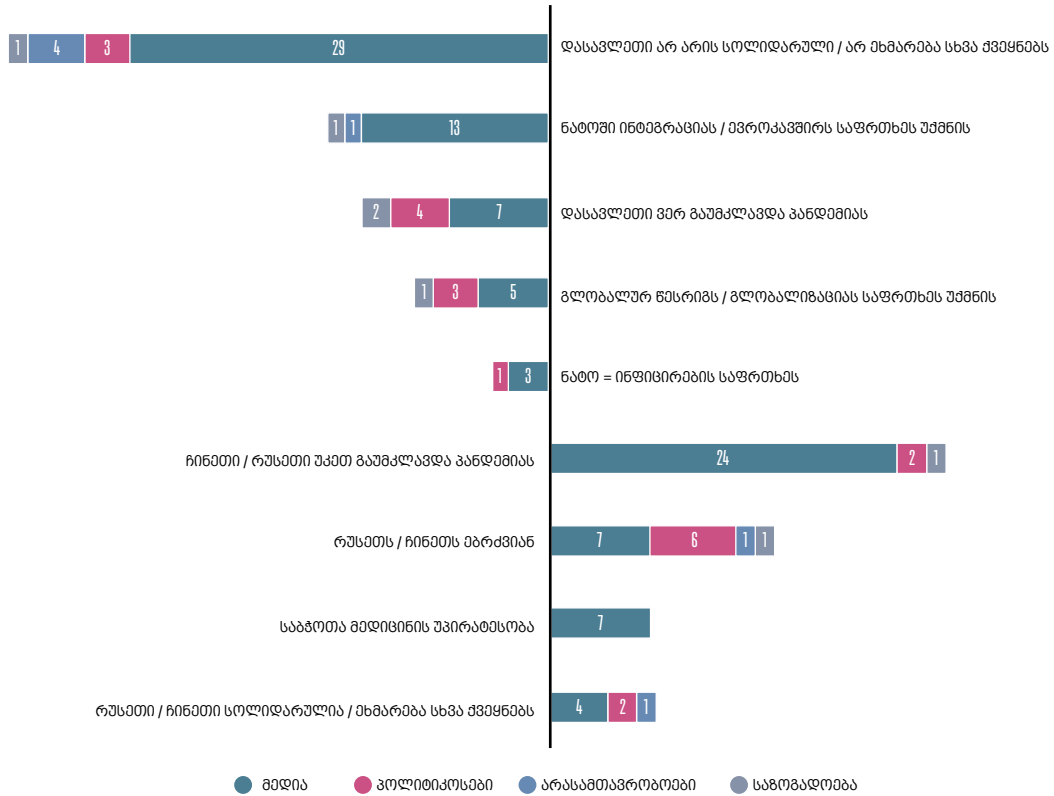
¹² მართლმადიდებელ მშობელთა კავშირის ფეისბუკ გვერდი, 26 მაისი. <https://www.facebook.com/watch/?v=606000250272012>

¹³ qadageba.ge, 25 იანვარი. <https://www.facebook.com/Qadagebage/videos/1774129289420973/>

¹⁴ ობიექტივი, ლამის სტუდია, 24 სექტემბერი <https://www.myvideo.ge/v/3970063>

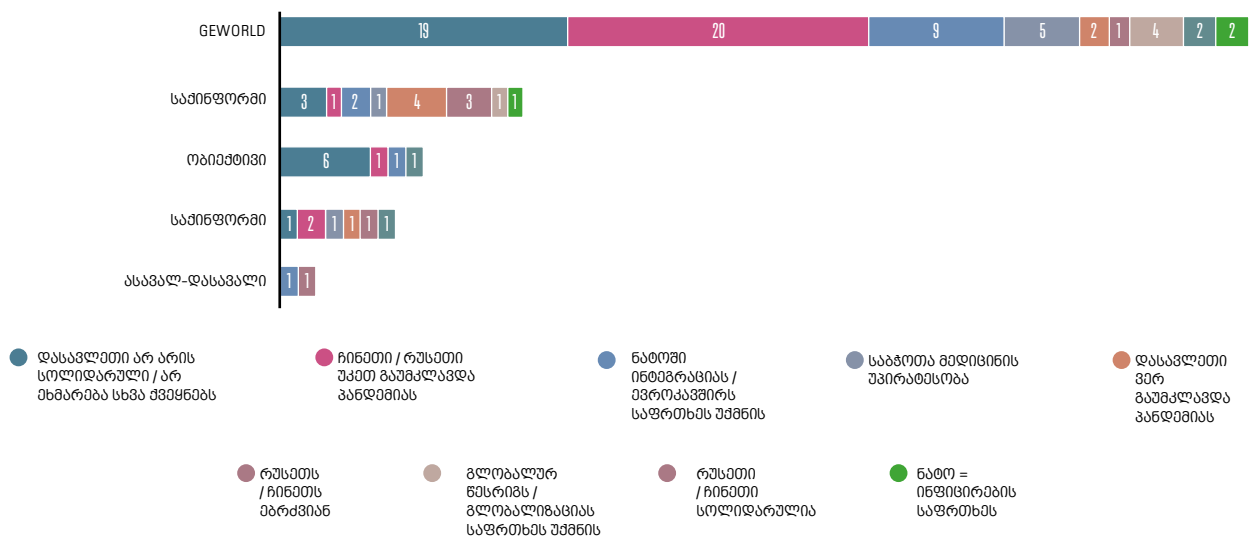
¹⁵ ობიექტივი, ლამის სტუდია, 26 აგვისტო. <https://www.myvideo.ge/v/3961523>

ლიგარაზი 6. რუსეთი / ჩინეთი VS დასავლეთი წყაროების მიხედვით

საგარეო პოლიტიკური ორიენტაციების მიხედვით პანდემიის საკითხის წარმოჩენა „საქართველო და მსოფლიოში“ (64) დომინირებდა, რომელსაც „საქინფორმი“ (16) და „ობიექტივი“ (9) მოსდევდა.

ლიგარაზი 7. რუსეთი / ჩინეთი VS დასავლეთი მედია საუბრეების მიხედვით

ქვემოთ მოცემულია ცალკეული გზავნილები, თუ როგორ ხდებოდა ჩინეთისა და რუსეთის მაგალითზე, ერთი მხრივ, სოციალისტური სისტემის და მათი ქმედებების პოზიტიურად წარმოჩენა და მეორე მხრივ, ევრო-ატლანტიკური სკეპტიციზმის გაღვივება:

რუსეთი / ჩინეთი	ევროკავშირი / აშშ	ნატო
<p>ვალერი კვარაცხელია, წამყვანი: „იტალია ერთ-ერთი ის სახელმწიფოა, რომელიც მუდმივად უერთება იმ სანქციებს, რომლებსაც უწესებენ რუსეთს ევროპა და ამერიკა. მაგრამ, როცა გაუჭირდა, ვინ დაუდგა გვერდით? რუსეთი, ჩინეთი... ამერიკელებს თითი არ გაუნძრევიათ, ევროპას ხომ საერთოდ¹⁶.“</p>	<p>დმიტრი ლოტოჩიჟინი, პრიგოჟინის სახელმწიფო პარტოლ-რუსული საზოგადოებრივი ტელევიზია: „საზოგადოება... არ უნდა მოტყუდეს ლოზუნგებით, რომ თურმე ჩვენი მომავალი ევროკავშირია. ევროკავშირი თვითონ ევროპის მომავალი არ არის, რაც, სხვათა შორის, „კოვიდ-19“-ის პანდემიამ საბოლოოდ დაამტკიცა¹⁷.“</p> <p>გიორგი გალაკელიძე, პატრიოტთა კლუბის: „ის ვიზალიბერალიზაცია, ყბა-დაღებული ვიზალიბერალიზაცია ბუნებამ გააჩერა¹⁸.“</p>	<p>ჯაბა სუჟუა, ჟურნალისტი: „კორონა-ვირუსის გავრცელების პანიკური შიში და სწორედ თვითიზოლაცია ახლა საქართველოს ხელისუფლების ყველაზე უფრო ერთგული, ბუნებრივი და სტრატეგიული მოკავშირე და არა – ნატოს ჯარი ან კონგრესმენ ადამ კიბინგერის განცხადებები, რომელიც კლარნეტს ხან წაღმა უკრავს და ხან – უკუღმა!¹⁹“</p>
<p>ვალერი კვარაცხელია, ავტორი: „კორონავირუსთან ბრძოლის პროცესში სოციალისტურმა ჩინეთმა საოცარ წარმატებას მიაღწია, მაშინ, როდესაც კაპიტალისტურმა დასავლეთმა სრული უმწეობა გამოავლინა. პანდემიასთან ბრძოლაში რუსეთიც ჯერჯერობით დასავლეთზე გაცილებით უკეთესად გამოიყურება²⁰.“</p>	<p>სამონოვსკი: „კორონავირუსისგან ვერ დაგვიცვა დემოკრატიამაც – პირიქით, რაც უფრო მეტი დემოკრატიაა ქვეყანაში, მით უფრო მეტია კორონავირუსიც, რაც აშშ-ის მაგალითმა დაამტკიცა²¹.“</p>	<p>სამარტოვო და მსოფლიო: „ნატო – ორგანიზაცია, რომელიც მუდმივად წინა პლანზე იყო და მსოფლიოს აზანზარებდა, უძლიერესი სამხედრო ალიანსი ვართ, ჩვენ წინააღმდეგ წასვლა არავინ გაბედოსო, უფუნქციოდ დარჩა²².“</p>

4. რელიგია და იდეოლოგია

რელიგიის თემატიკაში დომინირებდა მოსაზრება, რომ ლიბერალები ეკლესიას და რელიგიას ებრძვიან (37), რაც პანდემიის დროს რელიგიურ დღესასწაულებზე ლიტურგიის ჩატარებას და საერთო კოვზით ზიარების წესის გამო გამოთქმულ კრიტიკას უკავშირდებოდა. როგორც სასულიერო პირების (14), ასევე მედიის მხრიდან მკვიდრდებოდა აზრი, რომ კორონავირუსისგან დაცვა მხოლოდ ღმერთს შეუძლია (30), ხოლო თავად კოროვირუსი ადამიანური ცოდვების გამო ღვთიურ სასჯელად იყო წარმოჩენილი (18). პანდემიის გამო საზღვრების ჩაკეტვას, როგორც მიგრაციისა და უცხო ქვეყნების ექსპანსიის შეჩერების

¹⁶ ობიექტივი, ლამის სტუდია, 24 მარტი. <https://www.myvideo.ge/v/3916813>

¹⁷ საქართველო და მსოფლიო, 13 მაისი, <https://bit.ly/3fHENXD>

¹⁸ ობიექტივი, ლამის სტუდია, 30 აპრილი. <https://www.myvideo.ge/v/3928478>

¹⁹ ასავალ-დასავალი, 16-22 მარტი

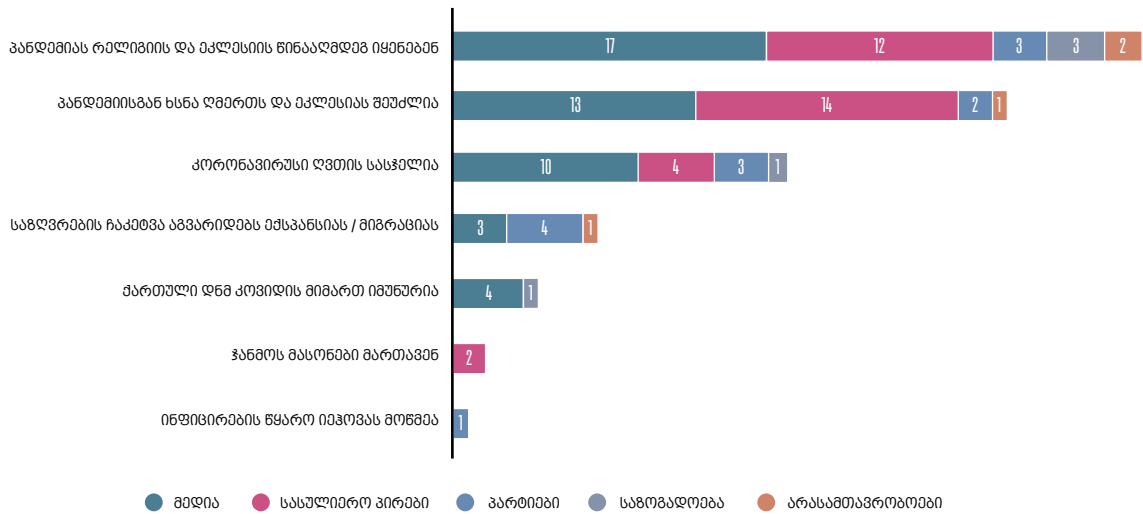
²⁰ საქართველო და მსოფლიო, 29 აპრილი <https://bit.ly/2KKAFI8>

²¹ საქინფორმი, 31 დეკემბერი, <https://bit.ly/2NqgJ26>

²² საქართველო და მსოფლიო, 7 აპრილი, <https://bit.ly/2wpwloT>

შესაძლებლობას პოზიტიურად რამდენიმე წყარო (8) განიხილავდა, ხოლო ქართველების განსაკუთრებულ გენეტიკაზე, რომელიც რეზისტენტული იყო კორონავირუსის მიმართ, მეტწილად მედია საუბრობდა (5).

დიაგრამა 8. რელიგია და იდენტობა წყაროების მიხედვით

პანდემიის გამო საზღვრების ჩაკეტვას, როგორც „ქართული მარში“ (ირანთან და ჩინეთთან), ასევე ნაციონალური მოძრაობის დამფუძნებელი, პრეზიდენტი სააკაშვილი (ჩინეთთან) ითხოვდა. ამასთანავე, ქართული მარშის ლიდერი კორონავირუსს ღვთის სასჯელად იმ ცოდვების გამო განიხილავდა, რომელიც ლიბერალიზმს და დასავლური ცხოვრების წესს მოაქვს:

სანდრო ბრეგვაძე, ქართული მარში: „ეს ურჯულოების კლასტერი [ლიბერალ-სოროსელები] საქართველოს ცხოვრებიდან პოლიტიკურად უნდა ამოვიძრკოთ, მორალურად უნდა გავანადგუროთ და დავამარცხოთ, რადგან სწორედ მათ გამოიწვიეს კორონავირუსის პანდემია საქართველოში და მთელ დედამიწაზე!... დიახ, კორონავირუსის პანდემია უფლისგან მოვლენილი სასჯელია და ვინც ამას არ აღიარებს, ურჯულო და ურწმუნოა!... თუ კაცობრიობა არ გამოსწორდება და უარს არ იტყვის კაცისკვლის, სოდომ-გომორისა და სხვა უამრავ ცოდვაზე, რომელიც დღეს მსოფლიოში და საქართველოში ბატონობს, მაშინ უარესი რამ გველოდება წინ და ღმერთი უფრო დიდ სასჯელს მოგვივლენს!... ლიბერალური დიქტატურის ქვეშ მოქცეული ევროპა დღეს გვამებით არის მოფენილი და ეს სწორედ ლიბერალიზმის კრახზე მეტყველებს“²³.

კორონავირუსისგან ხსნას ღმერთსა და ეკლესიაში მედიებიდან ყველაზე ხშირად „საქინფორმი“(7) და „ობიექტივი“(5) ეძებდნენ. ქართული დნმ-ის განსაკუთრებულ უნარზე, გამკლავებოდა კორონავირუსს კი, არა მხოლოდ „ობიექტივისა“ და „ასავალ-დასავალში“, არამედ ტელეკომპანია „მთავარი არხის“ ეთერშიც საუბრობდნენ:

მიუჩი მიგუჩი, ჟურნალისტი: „დიახ, კორონავირუსი, ჩათვალეთ, იმ გლობალური სოდომ-გომორის განკითხვის დღეა, უფალმა რომ მოუწყო სიბილწეში ჩაფლულ ქალაქს!.. მე არაფერს ვიტყვი გეი-ქორწინების დამკანონებელი იტალიის, საფრანგეთის, ესპანეთის თუ სხვების ცოდვებზე. ჩვენსას მივხედოთ“²⁴.

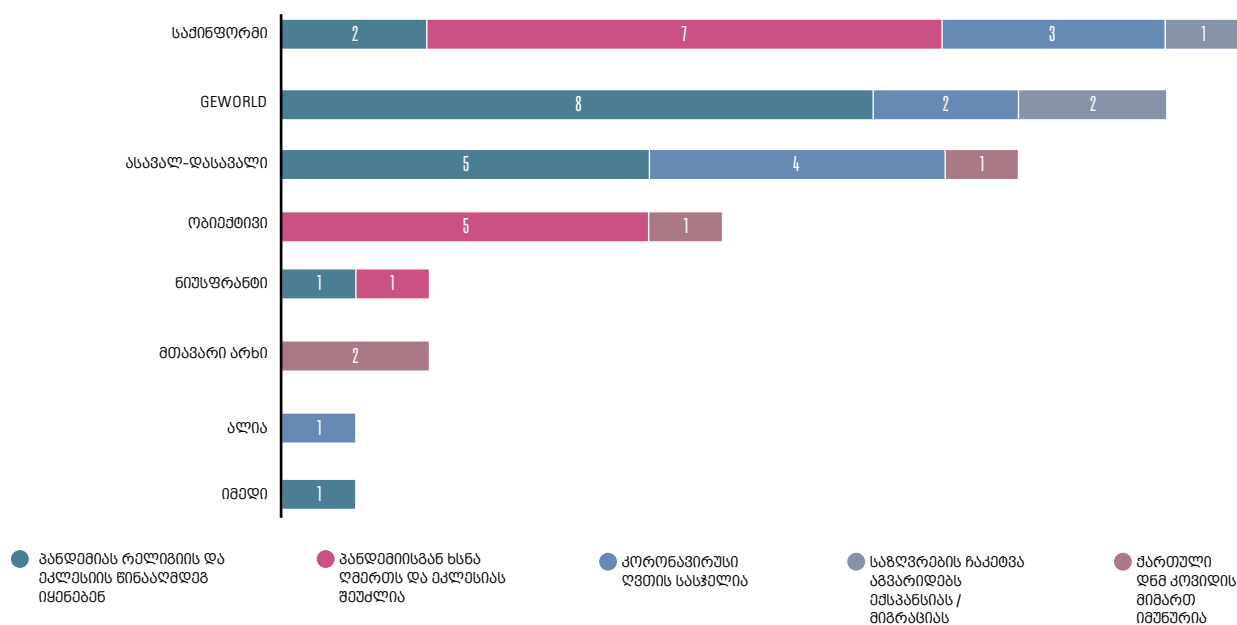
²³ ასავალ-დასავალი, 4-10 მაისი

²⁴ ასავალ-დასავალი, 23-29 მარტი

ნინო რატიშვილი, წამყვანი: „მთელი ევროპამ კი არა, მთელი დედამიწის ქრისტიანულმა სამყარომ უთხრა უფალს, რომ უფალო, შენ კი გვჯერა, მაგრამ მოდი არ გეწყინოს, მაგრამ კორონასი უფრო გვეშინია და აი, ამ ვითარებაში, ერთ-ერთი თუ ერთადერთი არა, ერთ-ერთი ქართული მართლმადიდებლური დედა ეკლესიაა, რომელმაც უთხრა უფალს, რომ უფალო მარტო შენ გეხარებით და შენ გეხარებოდეთო“²⁵.

გიორგი გაბუნია, წამყვანი: „ქართველ მეცნიერთა ერთი ჯგუფი ვარაუდობს, რომ სწორედ ჩვენ, ქართველები ვართ ისეთი „დნმ“-ს მატარებლები, რომლებსაც სხვებზე ბევრად უფრო მარტივად შეუძლია კოვიდ-19-თან გამკლავება“²⁶.

დიაგრამა 9. რელიგია და იდენტობა გეოგრაფიული საზღვრების მიხედვით

სასულიერო პირები, ერთი მხრივ, ამკვიდრებდნენ მოსაზრებას, რომ კორონავირუსი ღვთის სასჯელია, ხოლო მეორე მხრივ, საუბრობდნენ იმაზე, რომ ვირუსისგან ხსნა მხოლოდ რწმენას და ეკლესიას შეუძლია და მათ, ვინც ერთი კოვით ზიარების წესის გადახედვას და ლიტურგიის წესის შეცვლას ითხოვს, მკრეხელობის გამო უნდა მოეკითხოთ:

შალვა კეკელია, დეკანოზი: „ვილაცა მიიღებს გვირგვინს ღვთისაგან, ამ ვირუსის შემდეგ და ვილაცა გვირგვინს ეშმაკისაგან.“²⁷

პეტრე კვარაცხელია, დეკანოზი: „იქნებ კოვიდი მეორედ მოსვლის რეპეტიციაა.“²⁸

საირილონ აბულაძე, სხალთის მთავარეპისკოპოსი: „სადაც ქრისტეა, იქ რა უნდა კორონას და ვირეშმაკობას კაცო?!“²⁹

²⁵ ობიექტივი, ლამის სტუდია, 30 მარტი. https://www.myvideo.ge/?video_id=3918386

²⁶ მთავარი არხი, პოსტ ფაქტუმი, 5 აპრილი. <https://www.myvideo.ge/v/3920518>

²⁷ პრაიმ თაიმი, 2 აპრილი. <https://bit.ly/3dqBm9g>

²⁸ პრაიმ თაიმი, 11 აპრილი. <https://primetime.ge/iqneb-kovidi-meored-mosvlis-repetitsiaa-petre-kolkhi/>

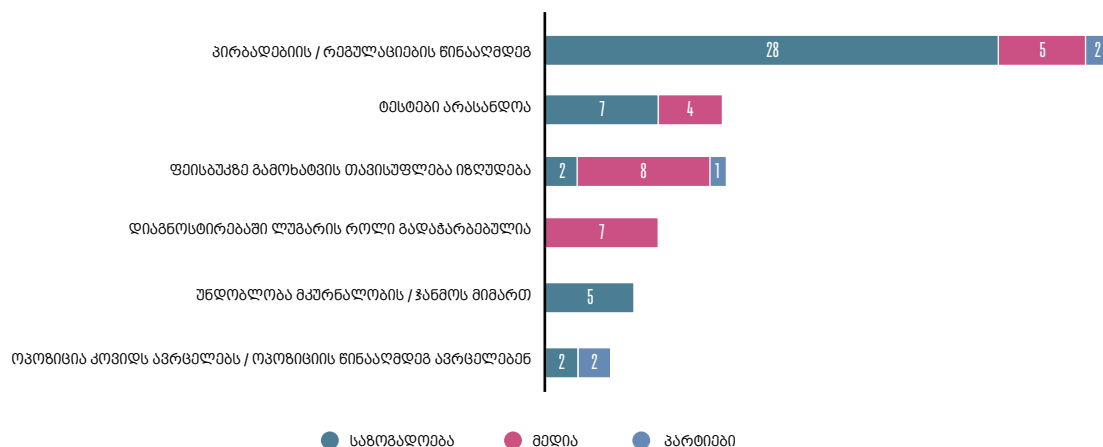
²⁹ მთავარი არხი, მთავარი, 7 დეკემბერი. <https://www.myvideo.ge/v/3992085>

კონსტანტინე ჯინჭარაძე, დეპუტატი: „ვისაც არ სწამს, თუნდაც ის მართლმადიდებელი იყოს, ეკლესიის წევრი იყოს, მაგრამ ეჭვი ეპარებოდეს, რომ ქრისტეს სისხლსა და ხორცს კურნების მაგიერ თურმე შეუძლია ვირუსი შემოიტანოს, ასეთ მკრეხელობას როცა მართლმადიდებელი ადამიანი უშვებს თავის გონებაში, ის ღირსიც არ არის ზიარების, ეს უნდა თქვას აღსარებაში და გარკვეული კანონიც უნდა მიიღოს აკრძალვის გარკვეული პერიოდი... ეს არის დღევანდელი ბრძოლის მეთოდი ბოროტისა დედა ეკლესიის წინააღმდეგ“³⁰.

5. დიაგნოსტიკა, რეგულაციები, სხვა

სხვა კატეგორიებთან შედარებით მცირე იყო დიაგნოსტიკასთან და რეგულაციებთან დაკავშირებული საკითხები (73). ამ კატეგორიაში ყველაზე მეტი განცხადება პირბადეების და რეგულაციების წინააღმდეგ იყო მიმართული (35). ამასთანავე პირბადეების შემთხვევაში მხოლოდ მისი ტარების მიზანშეწონილობასთან დაკავშირებული კომენტარები მოხვდა და არა კონსპირაციული განცხადებები, რომლებიც პირბადეებს დამონებისა და გლობალური კონტროლის სიმბოლოდ განიხილავდა, რაც კორონას უარყოფისა და სხვადასხვა კონსპირაციების ნაწილშია გაერთიანებული. მოსაზრებებს, რომ ტესტირება დიაგნოსტიკის არასაიმედო მეთოდია (11), ასევე ახლდა მედიით გამოთქმული შეფასებები, რომ დიაგნოსტიკის პროცესში ლუგარის კვლევის ცენტრის როლი გადაჭარბებულად ფასდებოდა და რომ ის ჩვეულებრივი ლაბორატორია იყო (7). ფეისბუქის ფაქტების გადამოწმების პროგრამის ფარგლებში კორონავირუსზე მცდარი ინფორმაციის ყალბად მონიშვნის გამო დაწესებული რეგულაციები ზოგიერთ შემთხვევაში გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვად ფასდებოდა (11). ამავე კატეგორიაში „სხვადასხვაში“ მოხვდა შიდაპოლიტიკურ პროცესთან დაკავშირებული გზავნილები, თითქოს ოპოზიციის, კერძოდ პატრიოტთა ალიანსის წევრების კოვიდით მოწამვლა იგეგმება, ასევე ოპოზიციის წინააღმდეგ გავრცელებული განცხადებები, რომ კორონავირუსის გავრცელებას ოპოზიცია უწყობდა ხელს.

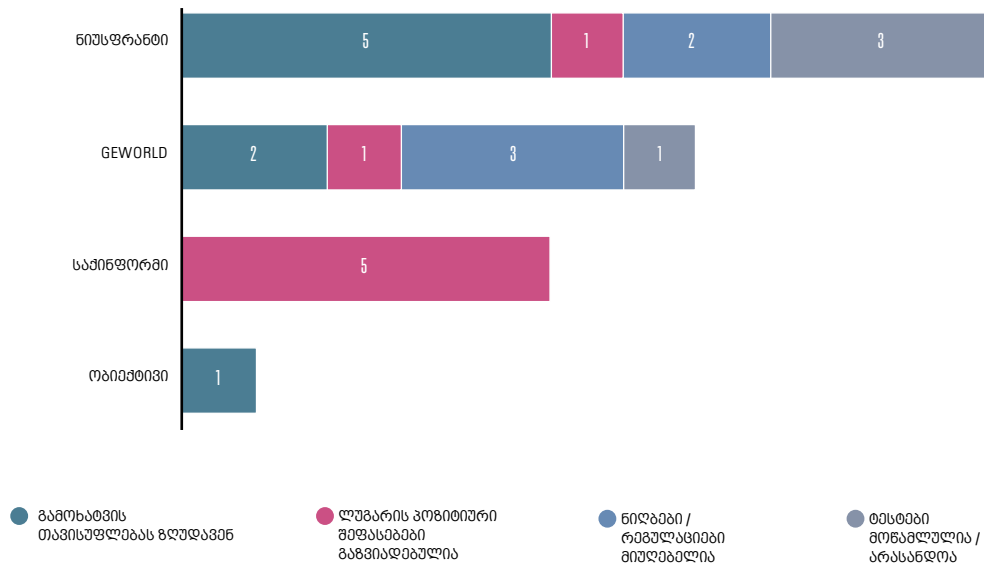
დიაგრამა 10. დიაგნოსტიკა, რეგულაციები, სხვადასხვა წყაროების მიხედვით

მედიებიდან ყველაზე მეტად დიაგნოსტიკის პროცესში ლუგარის როლის დაკნინებას კრემლისტური გამოცემები „საქინფორმი“ (5), ნიუსფრანტი (1) და Geworld (1) ცდილობდნენ.

³⁰ xareba.net, 15 მარტი. <https://bit.ly/2NFwr9t>

დიაგრამა 11. დიაგნოსტიკა, რეგულაციები, სხვა გეგმა საშუალებების მიხედვით

პანდემიის ფარგლებში დაგეგმილი რეგულაციები კრიტიკის საგანი მხოლოდ უფლებების შეზღუდვის ან სამედიცინო მიზანშეწონილობის თვალსაზრისით არ იყო, არამედ გარკვეულ შემთხვევებში ტრადიციების მოშლა მასონური გეგმის ნაწილად იყო მიჩნეული:

რაგვ გავნიქე, ქართული მისია: „თან ამ კორონას აჭკიდეს ყველაფერი და აკრძალეს უამრავი ტრადიციული რიტუალი – გასვენებები, ქედეხები, ქორწილები... ხალხი დააშორეს ერთმანეთს. მშობლები შვილებს ვერ ნახულობენ... ესეც ტრადიციების მოშლაა, მეტი არაფერი და ეს არის ზუსტად მასონების, გლობალისტების გეგმის ნაწილი“³¹.

³¹ „ალია“, 30 ნოემბერი – 6 დეკემბერი

II. რუსეთის სახელისუფლო მედია საშუალების – „სპუტნიკის“ გზავნილები

ანგარიშში მოცემულია საქართველოში მოქმედი რუსეთის ხელისუფლების მიერ დაფუძნებული სპუტნიკის ოთხი სხვადასხვა პლატფორმის მონაცემები. ესენია: ქართულენოვანი sputnik-georgia.com და რუსულენოვანი sputnik-georgia.ru, sputnik-ossetia.ru, sputnik-abkhazia.ru. ვინაიდან თვისებრივი განსხვავება ამ გამოცემების სარედაქციო პოლიტიკაში არ არის, ამიტომ მათი მონაცემები ქვემოთ ერთიანად იქნება წარმოდგენილი.

რაოდენობრივი მონაცემები. როგორც 2020 წლის მონაცემების ანალიზი აჩვენებს, რუსული ვაქცინის ბაზარზე დამკვიდრების ხელშეწყობის მიზნით „სპუტნიკი“, ერთი მრივ, Sputnik V-ის უპირატესობის წარმოჩენას ცდილობდა (23), ხოლო მეორე მხრივ, ამკვიდრებდა აზრს იმის შესახებ, რომ დასავლური ვაქცინები არასაიმედოა (7), ხოლო რუსულ ვაქცინაზე პოლიტიკური მოტივით ამბობენ უარს და მის წინააღმდეგ მძლავრი საინფორმაციო კამპანია მიმდინარეობს (18).

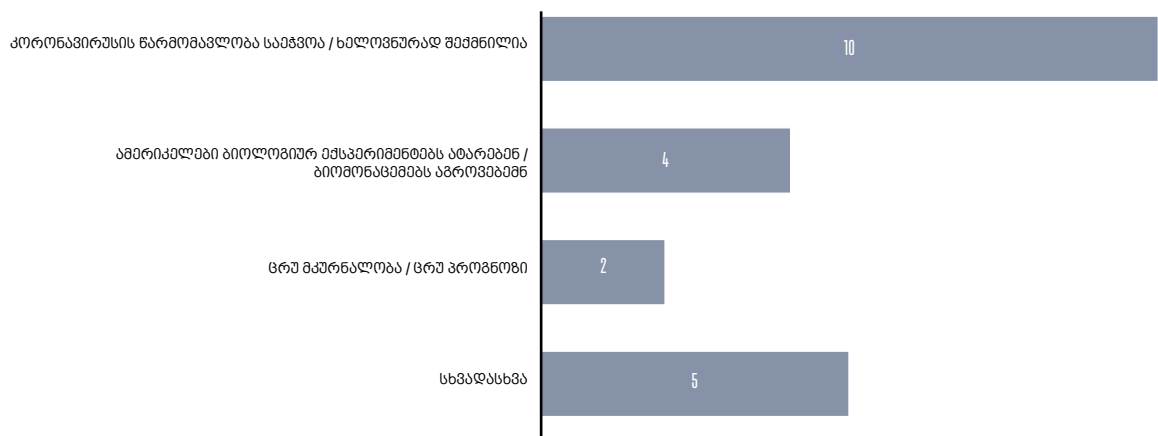
ამავე დროს „სპუტნიკი“ ქმნიდა დიქტომიას, სადაც ერთ მხარეს წარმოდგენილი იყო პანდემიასთან ბრძოლაში დაწინაურებული რუსეთი და ჩინეთი (9), რომლებიც სოლიდარობას იჩენდნენ და ეხმარებოდნენ სხვა ქვეყნებს (17), ხოლო მეორე მხარეს, დასავლეთი, რომელიც თავადაც ვერ გაუმკლავდა პანდემიის გამოწვევებს (28) და არც სხვა ქვეყნების მიმართ იყო სოლიდარული და ეხმარებოდა მათ (7). სპუტნიკი პოლიტიკურ საკითხებსაც პანდემიის პრიზმაში განიხილავდა და დასავლეთს იმის გამოაკრიტიკებდა, რომ ეპიდემიის პირობებში რუსეთის მიმართ სანქციების შესახებ გადაწყვეტილების გადახედვას მხარს არ უჭერდა (7) და პანდემიას ირანისა და სირიის წინააღმდეგ იყენებდა (3). ამასთანავე ამკვიდრებდა აზრს, რომ პანდემია ევროკავშირს (4), გლობალიზაციასა და გლობალურ წესრიგს საფრთხეს უქმნიდა (4).

დიაგრამა 12. რუსეთი VS დასავლეთი პანდემიისთან ბრძოლაში
 SPUTNIK-GEORGIA.COM, SPUTNIK-GEORGIA.RU, SPUTNIK-OSSETIA.RU, SPUTNIK-ABKHAZIA.RU

კორონავირუსის საექვო წარმომავლობასა და მათ შორის ხელოვნურად გავრცელებაზე (10) გზავნილების გარდა, კეთდებოდა განცხადებები ამერიკელების მიერ ბიოლოგიური ექსპერიმენტების ჩატარებისა და ბიომონაცემების შეგროვების შესახებ, მათ შორის ლუგარის ლაბორატორიასთან მიმართებით (4).

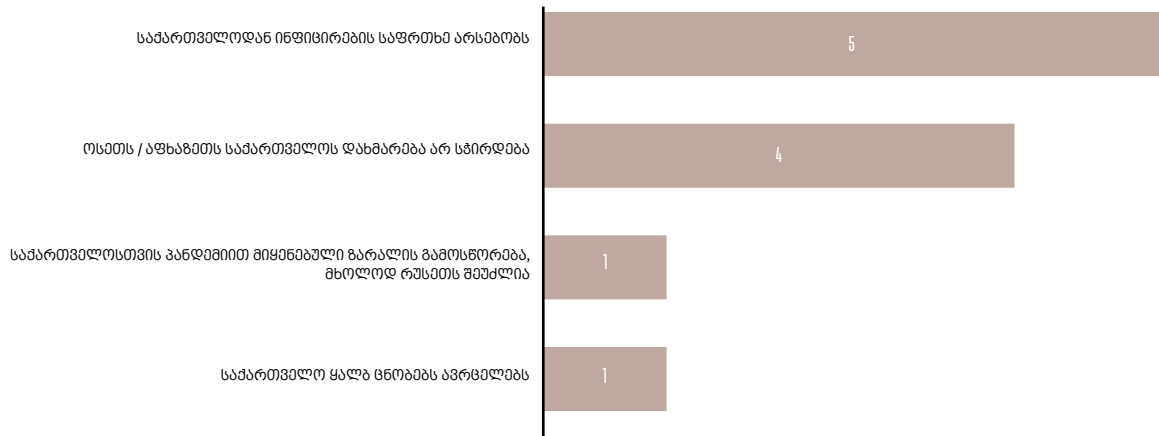
დიაგრამა 13. კორონავირუსის წარმოშობა და საეჭვო ექსპერიმენტები
 SPUTNIK-GEORGIA.COM, SPUTNIK-GEORGIA.RU, SPUTNIK-OSSETIA.RU, SPUTNIK-ABKHAZIA.RU

საქართველოდან ინფიცირების საფრთხეზე (5) ინფორმაციას მეტწილად სპუტნიკ-ოსეთი ავრცელებდა, ხოლო განცხადებები იმის შესახებ, რომ ოსეთსა და აფხაზეთს საქართველოს დახმარება არ სჭირდება (4), როგორც სპუტნიკ-ოსეთის, ასევე აფხაზეთის მხრიდან კეთდებოდა.

ლიგარა 14. საპარტოვლო და ოკუპირებული რეგიონები პანდემიის დროს

SPUTNIK-GEORGIA.COM, SPUTNIK-GEORGIA.RU, SPUTNIK-OSSETIA.RU, SPUTNIK-ABKHAZIA.RU

თემატიკური მონაცემები. პანდემიის საკითხს სპუტნიკი ძირითადად პოლიტიკურ ტრილში აშუქებდა, რაც რუსეთის ხელისუფლების დღის წესრიგთან იყო თანხვედრაში და როგორც შერჩეულ სათაურებში, ასევე გზავნილებში ვლინდებოდა. გამოცემა, ერთი მხრივ, რუსული ვაქცინისთვის ბაზარზე ადგილის დამკვიდრებას მისი პოპულარიზაციისა და დასავლური ვაქცინების წარუმატებლობისა და არასაიმედოობის წარმოჩენის გზით ახდენდა, მეორე მხრივ, დასავლეთისა და დასავლური ინსტიტუტების მომავლისადმი ზოგად სკეპსის ნერგავდა.

■ „რუსული ვაქცინა დასავლურს საპირფარეო“ დიქტომია ყველაზე კარგად სპუტნიკის მიერ შერჩეულ სათაურებში ვლინდებოდა, რომელიც ქვემოთ ცხრილში არის მოცემული:

რუსული ვაქცინა	დასავლური ვაქცინები
<p>“Спутник” – убийца коронавируса: российская вакцина может спасти мир „სპუტნიკი“ – კორონავირუსის მკვლელი: რუსულ ვაქცინას შეუძლია მსოფლიოს გადარჩენა³²</p> 	<p>У США не получается создать вакцину от коронавируса – кто виноват? ამერიკას კორონავირუსის საწინააღმდეგო ვაქცინის შექმნა არ გამოდის – ვინ არის დამნაშავე?³³</p>

³² Sputnik-ossetia, 16 აგვისტო, 2020. <https://bit.ly/39UZYOP>

³³ Sputnik-georgia.ru, 10 ოქტომბერი, 2020. <https://bit.ly/20irjbJ>

რუსული ვაქცინა

Что общего у вакцины "Спутник V" и автомата Калашникова?³⁴

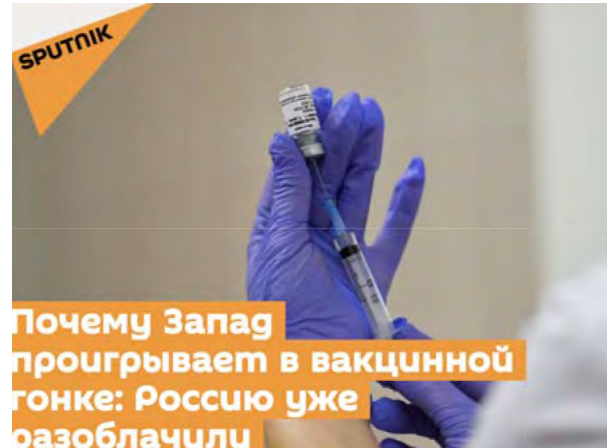
რა აქვთ საერთო ვაქცინა „სპუტნიკ V“-ს და ავტომატ კალაშნიკოვს?

დასავლური ვაქცინები

Почему Запад проигрывает в вакцинной гонке: Россию уже разоблачили³⁵

რატომ აგებს დასავლეთი ვაქცინების ბრბოლაში: დასავლეთი უკვე ამხილეს

Коронавирус поразил саммит G20. Но Запад не потерпит российской вакцины
კორონავირუსმა გააოცა G20-ის სამიტი. თუმცა დასავლეთი ვერ აიტანს რუსულ ვაქცინას³⁶

Война с вакциной, а не с вирусом
ბრძოლა რუსულ ვაქცინასთან და არა ვირუსთან³⁷

Российская вакцина от коронавируса: просто, как все гениальное
კორონავირუსის რუსული ვაქცინა: უბრალოდ, როგორც ყველაფერი გენიალური³⁸

რამდენად საშიშია ვაქცინა: აშშ პასუხს ითხოვს, ევროპა მოგებას ითვლის³⁹

■ **ევრო-ატლანტიკური სპეციალიზაცია:** კორონავირუსი ნატოს/აშშ-ს შეიარაღებულ ძალებსა და ევროკავშირს საფრთხე უქმნის:

„კარგი სიახლე: კორონავირუსის გამო ნატო სამხედრო წვრთნებს აუქმებს“ (Хорошая новость: НАТО отменяет военные учения из-за коронавируса), „კორონავირუსი ნატოს გეგმებს შლის“ (Коронавирус срывает планы НАТО)⁴⁰

■ ინფორმაციას, სათაურით „კორონავირუსი მსოფლიოს ფლოტებსა და არმიას თავს ესხმის“⁴¹ (Коронавирус атакует флоты и армии мира), თან ერთვის ნატოს წვრთნებში მონაწილე ამერიკული სამხედრო ხომალდის 2016 წლის ფოტო⁴², ხოლო მასალის ლიდში საუბარია იმაზე, რომ კოლექტიურ დასავლეთს სამედიცინო უზრუნველყოფისა და სამხედრო ორგანიზების პრობლემა აქვს:

„ამერიკისა და ნატოს სხვა ქვეყნების საზღვაო და სახმელეთო შეიარაღებულ ჯარებში კორონავირუსით ინფიცირებულთა მნიშვნელოვანი რაოდენობა მთლიანად კოლექტიური დასავლეთის სუსტ სამედიცინო უზრუნველყოფასა და სამხედრო ორგანიზებას ადასტურებს“.

³⁴ Sputnik-ossetia, 21 ნოემბერი, 2020. <https://bit.ly/3cNlw6X>

³⁵ Sputnik-abkhazia, 10 სექტემბერი, 2020. <https://bit.ly/3rqUMyg>

³⁶ Sputnik-georgia.ru, 23 ნოემბერი, 2020. <https://bit.ly/2Zc0W9A>

³⁷ Sputnik-georgia.ru, 17 დეკემბერი, 2020. <https://bit.ly/3jNg6vf>

³⁸ Sputnik-abkhazia, 12 აგვისტო, 2020. <https://bit.ly/3jEJ00C>

³⁹ სპუტნიკ-საქართველო, 29 სექტემბერი, 2020. <https://bit.ly/3tCIKnC>

⁴⁰ Sputnik-abkhazia, 13 მარტი, 2020. <https://bit.ly/3ddUg2S>

⁴¹ Sputnik-georgia.ru, 10 აპრილი, 2020. <https://bit.ly/37tmJyf>

⁴² Foxnews, Jne 2016. Russian spy ships 'shadowing' US Navy during large NATO exercise, Navy admiral says. <https://fxn.ws/30uSz9A>

- „ევროპა პანდემიას გადამიტანს. გადამიტანს თუ არა მას ევროპავემირი?“ (ЕВРОПА ПЕРЕЖИВЕТ ЭПИДЕМИЮ. А ВОТ СМОЖЕТ ЛИ ЕВРОСОЮЗ?)⁴³: „ბრუსელის გადაწყვეტილება [ევროკავშირმა სტაბილურობისა და ზრის პაქტი შეაჩერა] გამოიყურება არა როგორც რთული პერიოდის დაძლევის ნება, არამედ როგორც საკუთარი უსუსურობის ოფიციალური აღიარება და კიდევ ერთი დადასტურება ევროკავშირის ერთიანობის მძიმე კრიზისისა“.

- კორონავირუსი სელომენად შემთხვევით / აგრიკულური ზოოლოგიური შესაძრევენსებს ატარებენ: ყველაზე მეტი ინფორმაცია კორონავირუსის ხელოვნურად წარმომავლობაზე, სხვადასხვა კვლევებსა და მოსაზრებებზე დაყრდნობით სპუტნიკ-საქართველოში გამოქვეყნდა („COVID 19-ის გავრცელება ბიოლოგიური ომის რეპეტიციაა“ – ცნობილი ექიმის მოსაზრება⁴⁴, „ექვები გაძლიერდა: ახალი კვლევა კორონავირუსის ხელოვნურ წარმოშობაზე მიანიშნებს⁴⁵“), ხოლო ყველაზე მეტად ლუგარის ლაბორატორიის ექსპერიმენტების საცდელ ველად წარმოჩენას სპუტნიკ ოსეთი ახდენდა („საქართველოში ბაქტერიოლოგიურ იარაღს ქმნიან – ექსპერტი⁴⁶“.

⁴³ Sputnik-ossetia, 26 მარტი, 2020. <https://bit.ly/3pkATaR>

⁴⁴ სპუტნიკ-საქართველო, 24 მარტი, 2020. <https://bit.ly/3jKMoqZ>

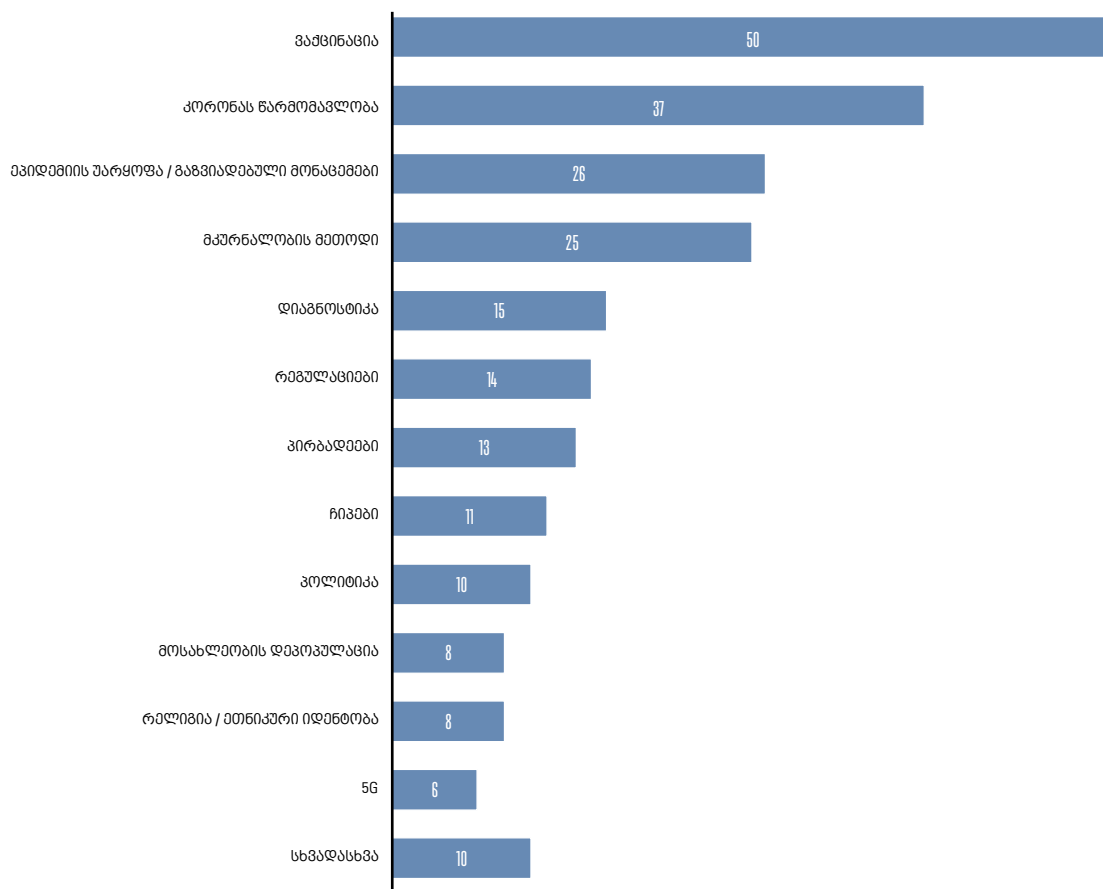
⁴⁵ სპუტნიკ-საქართველო, 27 მაისი, 2020. <https://bit.ly/3aXVqwM>

⁴⁶ Sputnik-ossetia, 29 სექტემბერი, 2020. <https://bit.ly/3ai7KsF>

III. ყალბი ინფორმაცია და განიპულაციური შინაარსი

1 წლის მანძილზე ფაქტების გადამოწმების პორტალმა „მითების დეტექტორი“ კორონავირუსთან დაკავშირებით გავრცელებულ ყალბ და მანიპულაციურ შინაარსზე სულ 233 განმარტებითი სტატია მოამზადა, რომელიც ტრადიციულ მედიასთან ერთად ფეისბუკით გავრცელებული საზიანო შინაარსის გადამოწმების შედეგებს ასახავდა. ყველაზე მეტი მასალა შემდეგ თემებზე მომზადდა: ვაქცინაცია (50), კორონას წარმომავლობა, მათ შორის ცნობები ვირუსის ხელოვნურად შექმნის შესახებ (37), ეპიდემიის უარყოფა და გაზვიადებული მონაცემები (26), მკურნალობის მეთოდები (25).

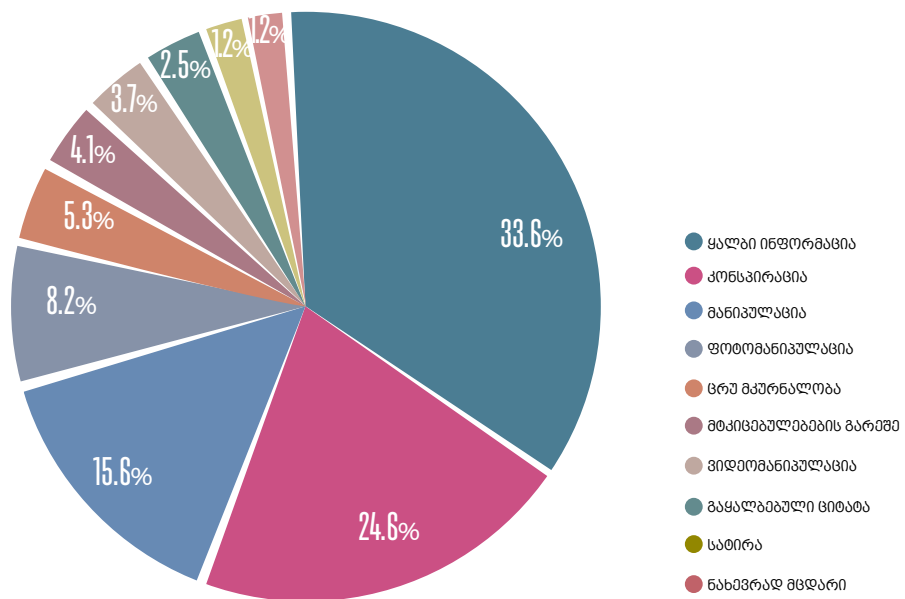
დიაგრამა 15. ყალბი და განიპულაციური შინაარსი თემატიკის მიხედვით

აღსანიშნავია, რომ „მითვის დეტექტორმა“ ფეისბუქის ფაქტების გადამოწმების პროგრამის ფარგლებში, რომელსაც 2020 წლის სექტემბრიდან შეუერთდა, წლის ბოლომდე 105 განმარტებითი სტატია მოამზადდა. აღნიშნული სტატიების საფუძველზე ფეისბუქით გავრცელებული 331 პოსტი მოინიშნა, რომელთაგანაც ყველაზე მეტი 141 ვაქცინაციას ეხებოდა.

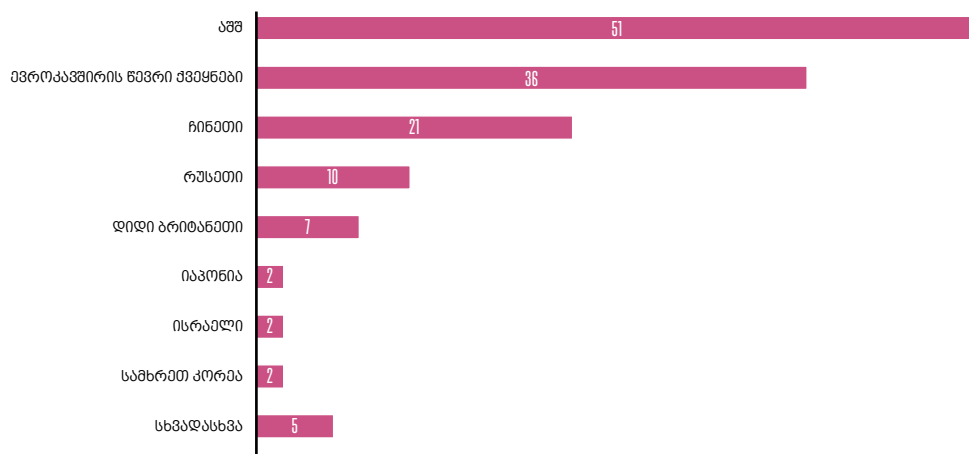
გადამოწმებული მასალებიდან ყველაზე დიდი წილი ყალბ ინფორმაციაზე (82), კონსპირაციებსა (60) და მანიპულაციაზე (38) მოდის. ვიზუალური მანიპულაციიდან 20 შემთხვევა ფოტოს, ხოლო 9 ვიდეოს შეეხებოდა. მკურნალობის ცრუ მეთოდებზე 13 მასალა მომზადდა, მტკიცებულებების გარეშე კატეგორიაში 10 ინფორმაცია მოხვდა, ხოლო ციტატების გაყალბება 6 შემთხვევაში გამოვლინდა. სატირული გვერდების მიერ გავრცელებული ცნობები რეალურ ამბად 3 შემთხვევაში იყო წარმოდგენილი, ნახევრად მცდარი მონაცემების კი 3-შემთხვევაში გამოიკვეთა.

დიაგრამა 16. ყალბი და მანიპულაციური მასალების ტიპოლოგია

გავრცელებული ყალბი და მანიპულაციური შინაარსი ყველაზე ხშირად აშშ-ს ეხებოდა (51), რომელსაც ევროკავშირის წევრი ცალკეული ქვეყნები მოსდევნ (37). ევროკავშირის ქვეყნებიდან კი ყველაზე მეტი ცნობა იტალიის (8), ესპანეთის (8) და გერმანიის (7) შესახებ გავრცელდა. როგორც დიაგრამიდან ჩანს, ევროკავშირს მოსდევს ჩინეთი (21), რუსეთი (10) და დიდი ბრიტანეთი (7).

დიაგრამა 17. ყალბი და მანიპულაციური შინაარსი ქვეყნების მიხედვით

დეზინფორმაცია. ვაქცინაციის პროცესის დაწყების შემდეგ ყალბი ცნობები მეტწილად ინდივიდუალური შემთხვევების მაგალითზე ვაქცინის გვერდით ეფექტს ან ლეტალურ შედეგებს შეეხებოდა. ამ თვალსაზრისით ერთ-ერთი პირველი ამერიკელი ექთნის ტიფანი დოვერის გარდაცვალების შესახებ გლობალურად ვირუსულად გავრცელებული დეზინფორმაცია იყო, რომელიც ქართველმა ანტივაქსერებმაც მყისიერად აიტაცეს⁴⁷.

კონსპირაცია. ვაქცინაციის მეშვეობით დანიშვისა და დეპოზუალაციის ცნობილი კონსპირაციების გარდა, ბერძენ სასულიერო პირზე მამა კლეომენზე დაყრდნობით ვრცელდებოდა კიდევ ერთი შეთქმულება, რომ ვაქცინა ლუციფერის შეიცავს და შესაბამისად ლუციფერს უკავშირდება, რაც ანტიქრისტეს გეგმის შემადგენლად იყო წარმოჩენილი, რომელიც ახალი მსოფლიო წესრიგის დამყარებას ისახავდა მიზნად⁴⁸.

ვიზუალური განიპოვლება. კონსპირაციის გასამყარებლად, რომ კორონავირუსი ახალი მსოფლიო წესრიგის დამყარებას ისახავს მიზნად და პირბადეებზე ანტიქრისტეს ნიშანია აღბეჭდილი, რამდენიმე ფოტოშოპში დამუშავებული ვიზუალური მანიპულაცია გავრცელდა, რომელიც ძირითადად დასავლეთის ლიდერებს ეხებოდა⁴⁹.

⁴⁷ მითების დეტექტორი, 22 დეკემბერი, 2020. რა სქემით გავრცელდა ამერიკელი ექთნის გარდაცვალებაზე ყალბი ცნობები ვირუსულად? <https://bit.ly/3t8eAY8>

⁴⁸ მითების დეტექტორი, 11 დეკემბერი, 2020. ლუციფერინი – ბნელი კონსპირაცია თუ ნათელი ბიოქიმიური რეაქცია? <https://bit.ly/3vfn90>

⁴⁹ მითების დეტექტორი, 1 დეკემბერი, 2020. ახალი მსოფლიო წესრიგი (NWO) თუ ბრიტანეთის ჯანდაცვის სერვისი (NHS)? <https://bit.ly/3i1QATM> 2 დეკემბერი, 2020. პანდემიასთან დაკავშირებული დეზინფორმაცია ბაიდენის გაყალბებულ ფოტოსთან ერთად ვრცელდება. <https://bit.ly/3rzLH73>

ვრცელდებოდა ასევე სხვადასხვა ნახატები⁵⁰ და ვიდეო მასალა⁵¹, რომლებიც კორონავირუსის წინასწარ-მეტყველების ილუსტრაციად იყო გამოყენებული.

ბუქარესტის მეტროში გადაღებული კადრები, რომელიც საფეხურთო კლუბების მხარდამჭერების დაპირისპირებაში პოლიციის ჩარევას ასახავდა, წარმოჩენილი იყო, როგორც ძალოვანების მიერ პირბადეების ტარების წესის დარღვევის გამო მეტროში ადამიანების ძალადობრივი დაკავების სცენა⁵².

გაყალბებული ჩიტიპა. ჰენრი კისინჯერის გაყალბებული ციტატის გარდა, რომელიც სავალდებულო ვაქცინაციის, როგორც ადამიანების გაკონტროლების მექანიზმზე საუბრობდა⁵³, სხვადასხვა მეცნიერების სახელით ვრცელდებოდა ციტატები კორონავირუსის ხელოვნური შექმნის⁵⁴ და ვაქცინაციით დაჩიპვის შედეგად ადამიანების გაკონტროლების შესახებ⁵⁵.

საშინაო: რუსულენოვან სატირულ გამოცემა Panorama.pub-ზე და ინგლისურენოვან World News Daily Report-ზე დაყრდნობით, ქართულენოვანი მედიები ინფორმაციას ისე აშუქებდნენ, რომ არ უთითებდნენ, რომ გავრცელებული შინაარსის პირველწყარო სატირული გამოცემები იყვნენ და შესაბამისად, მკითხველი შეცდომაში შეჰყავდათ. პანდემიასთან დაკავშირებით ამ გამოცემებზე დაყრდნობით შემდეგი ყალბი ცნობები გავრცელდა:

წყარო	ყალბი ინფორმაცია
Progressnews megatv.ge	შვეიცარიაში ვაქცინაცია აიკრძალა ⁵⁶
Progressnews	ჯანმო-ს მაღალჩინოსანი ბროკოლით დაიხრჩო – რაიან პატერსონი კოვიდ-19-ზე სენსაციური ინფორმაციის გამჟღავნებას გეგმავდა ⁵⁷
ქართულმა აზრი, itar.ge, n.videosports.ge, arxi.ge	რომის პაპი ხალხს ჩიპიზაციისკენ მოუწოდებს ⁵⁸
presa.ge, progressnews.ge, marshalpress.ge, readtime.ge, Newpost.ge, alia.ge, For.ge, info9.ge, msoflio.ru	ბელგიამ პანდემიის დროს სექსი აკრძალა ⁵⁹

⁵⁰ მითების დეტექტორი, 30 სექტემბერი, 2020. იწინასწარმეტყველა თუ არა 60 წლის წინ იტალიელმა მხატვარმა პანდემია? <https://bit.ly/3l5s3wY> 23 ოქტომბერი, დენვერის აეროპორტი 1995 წელს თუ ფილიპინელი მხატვრის 2020 წლის ნახატი? <https://bit.ly/3l4tNqD>

⁵¹ მითების დეტექტორი, 11 მაისი, 2020. რა კავშირი აქვს “Исцели Себя Сам”-ს ლონდონის 2012 ოლიმპიადასთან და კორონავირუსთან? <https://bit.ly/20HbueI>

⁵² მითების დეტექტორი, 2 ნოემბერი, 2020. აქვს თუ არა კავშირი სტიუსს და დინამოს ფანების დაპირისპირებას პირბადესთან? <https://bit.ly/3l5zswg>

⁵³ მითების დეტექტორი, 30 ნოემბერი, 2020. ეკუთვნის თუ არა სავალდებულო ვაქცინაციის შესახებ სიტყვები ჰენრი კისინჯერს? <https://bit.ly/30yJCvY>

⁵⁴ მითების დეტექტორი, 6 დეკემბერი, 2020. ცნობა, თითქმის იაპონელი მეცნიერი კორონავირუსის ხელოვნურად შექმნაზე საუბრობს, ყალბია. <https://bit.ly/3cm4iwN>

⁵⁵ მითების დეტექტორი, 7 დეკემბერი, 2020. ამერიკელი ვირუსოლოგის გაყალბებულ ციტატას ქართველი ანტივაქსერები 5G-ის და ვაქცინაციის წინააღმდეგ კამპანიისთვის ავრცელებენ <https://bit.ly/3tcgZzw>

⁵⁶ მითების დეტექტორი, 19 მაისი, 2020. აიკრძალა თუ არა შვეიცარიაში ვაქცინაცია და ვინ არის მამა ესკობარი? <https://bit.ly/3e77rDh>

⁵⁷ მითების დეტექტორი, 13 აპრილი, 2020. დაიხრჩო თუ არა ჯანმოს მაღალჩინოსანი ბროკოლით? <http://mythdetector.ge/ka/myth/daikhrcho-tu-ara-janmos-maghalchinosani-brokolit>

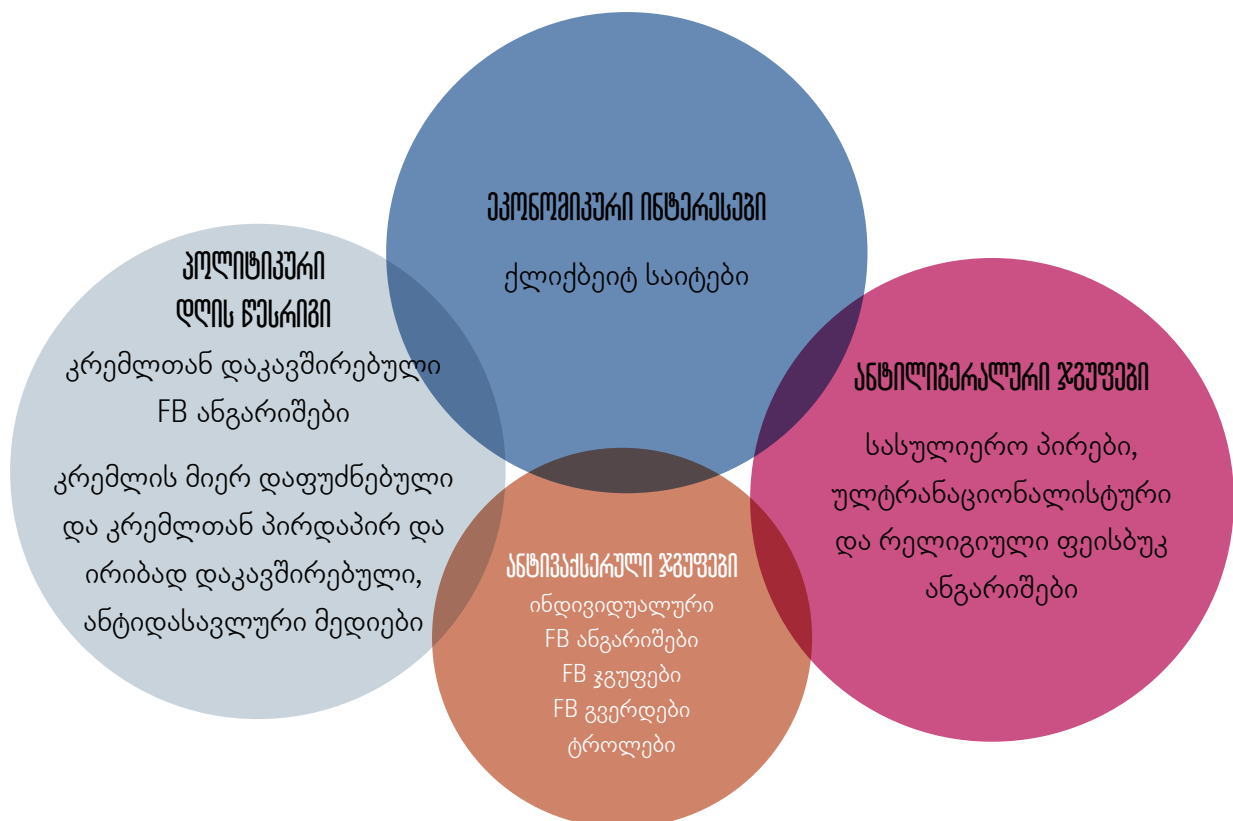
⁵⁸ მითების დეტექტორი, 11 მაისი, 2020. რა სქემით გავრცელდა კონსპირაცია რომის პაპსა და ჩიპებზე? <https://bit.ly/3rhaMmV>

⁵⁹ მითების დეტექტორი, 26 მარტი, 2020. აკრძალეს თუ არა კორონავირუსის გამო ბელგიაში ჯგუფური სექსი? <https://bit.ly/3b9FuZz>

IV. წყაროები: პოლიტიკური, ანტილიბერალური და ანტივაქსერული ჯგუფები

გამოიკვეთა 3 ძირითადი ინტერესთა ჯგუფი (პოლიტიკური, ანტილიბერალური, ეკონომიკური), რომელიც კორონავირუსთან დაკავშირებით ყალბ ინფორმაციას ან მცდარ ნარატივებს სისტემატიურად ავრცელებდა. აღსანიშნავია, რომ ანტივაქსერები როგორც პოლიტიკურ, ასევე ანტილიბერალურ ჯგუფებში გვხვდებიან, თუმცა ნაწილობრივ ამ ჯგუფებისგან განყენებულადაც არსებობენ და მეტწილად სოციალურ ქსელებში სხვადასხვა ფეისბუკ ჯგუფებში აქტიურობენ. ამასთანავე, მათი აქტივობა სოციალურ ქსელებში ეტაპობრივად კრემლისტური მედიის ინტერესის სფეროში მოექცა, რადგან წლის ბოლოს პოლიტიკურ საკითხებზე მეტად ეს პლატფორმები ანტივაქსერების პოზიციების ტირაჟირებას სულ უფრო მეტად უთმობდნენ ადგილს.

დიაგრამა 18. ინფორმაციის წყაროები ინტერესების მიხედვით

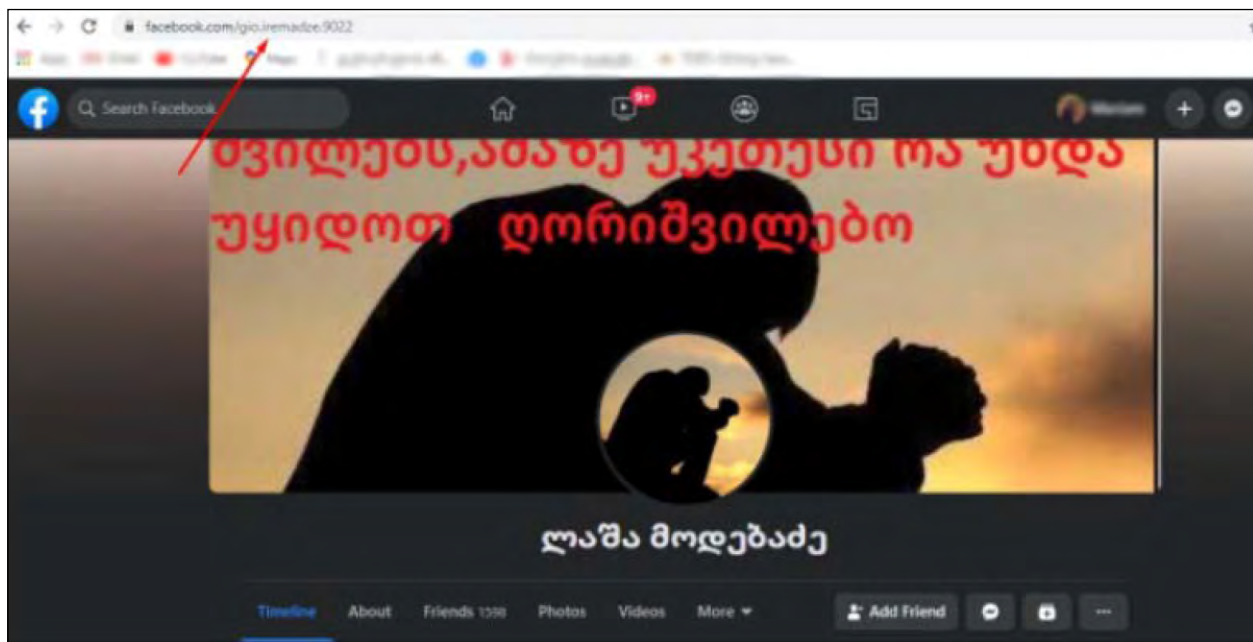
4.1. რუსეთის პოლიტიკური დღის წესრიგის გაგებოქანეზლები

ინფოდემიის პროცესში კრემლი საკუთარი პოლიტიკური დღის წესრიგის გატარებას სვადასხვა აქტორების მეშვეობით ცდილობდა:

ყალბი ფეისბუკ ანგარიშები + უცხოელი ჟურნალისტი, რომელიც ლუგარის ლაბორატორიაზე კიბერშეტევის შედეგად გაუონილ დოკუმენტებს ავრცელებდა	კრემლის სახელისუფლებო (Sputnik) + რუსეთთან დაკავშირებული ქართულენოვანი ტრადიციული მედია	კლონირებული ქლიქებიტ საიტები
--	---	------------------------------

ყალბი ანგარიშები. ერთ-ერთი ყალბი ანგარიში, რომლის სამიზნე ლუგარის სახელობის კვლევითი ცენტრია, Lasha Modebadze-ა, რომლის თავდაპირველი პროფილი⁶⁰ ფეისბუკმა რამდენჯერმე წაშალა. Lasha Modebadze-მ ბოლო ფეისბუკ ანგარიში 2021 წლის 18 იანვარს შექმნა, ხოლო პირველის url მისამართში სახელი გიო ირემაძე ფიგურირებდა:

www.facebook.com/gio.iremadze9022	წაშლილია
www.facebook.com/lasha.modebadze.982 არქივის ბმული: https://archive.ph/6Cgyl	წაშლილია
www.facebook.com/lasha.modebadze.1213	მოქმედი

აღნიშნული ანგარიშის კრემლთან კავშირებზე რამდენიმე გარემოება მიანიშნებს:

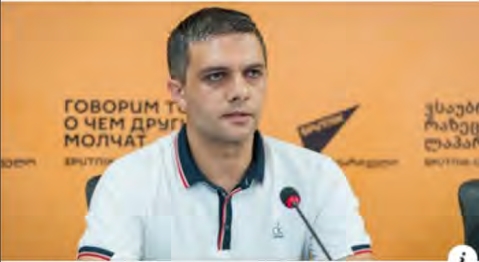
⁶⁰ მითების დეტექტორი, 13 ოქტომბერი, 2020. „Дядя Вася და სხვა ტროლები ამერიკის სასწავლო საელჩოს პროგრამაზე კონსპირაციას ავრცელებენ“. <https://bit.ly/3dUByh9>

1. **ილევტური სახელი URL-მისამართში.** url-ს მისამართში gio iremadze-ს სახელი შესაძლოა, ლუგარის ლაბორატორიის წინააღმდეგ ერთ-ერთ აქტიურ რესპონდენტს და კრემლისტური პატრიოტი TV-ს დამფუძნებელსა და „ახალგაზრდა ევრაზიელთა კავშირის“ პრეზიდენტს⁶¹ გიორგი ირემადეს უკავშირდებოდეს.
2. **ჩართულობა ლუგარის საინფორმაციო კამპანიით:** ლუგარის ლაბორატორიის წინააღმდეგ 3 დოკუმენტური ფილმი მომზადდა, რომელთაგან ერთი პატრიოტი TV-ს, ხოლო ჰესბოლასთან დაკავშირებულ ტელეკომპანია Al-Mayadeen-სთვის მომზადებული მეორე ფილმი კრემლთან დაახლოებულ ბულგარელ ჟურნალისტს დილიანა გაიტანჯიევას ეკუთვნის. ორივე დოკუმენტურ ფილმში ლუგარზე იდენტურ კონსპირაციებს ერთიდაიგივე რესპონდენტები, მათ შორის გიორგი ირემადე, ავრცელებენ⁶². მესამე ფილმში კი, რომელიც ე.წ. სამხრეთ ოსეთის ტელევიზიის ТРК ИР-ის მიერ არის მომზადებული, გამოყენებულია გიორგი ირემადის კომენტარი Al-Mayadeen-ის ფილმიდან⁶³. კონსპირაციებს კორონავირუსის ლუგარის ლაბორატორიასთან კავშირის შესახებ კი როგორც ირემადე, ასევე ლაშა მოდებადის პროფილი აზიარებდა.

George Iremadze
21 June 2020 · 🌐

მსოფლიოში კორონავირუსით გამოწვეული პანდემიის ფონზე უამრავი სენსაციური ინფორმაცია ვრცელდება. მაგალითად, მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციის არაკომპეტენტურობაზე, ბილ გეიტსის თაოსნობით მასობრივ სასიცვდილო ვაქცინაციაზე და ა.შ. ამიტომ აუცილებელია, გავერკვეთ, რა ზდება მსოფლიოში. ქართველი საზოგადოებისთვის კი, ალბათ, ყველაზე საინტერესო იქნება იმის გარკვევა, რა ზდება თბილისთან ახლოს მდებარე ლუგარის ლაბორატორიაში, რომლის მიმართაც უამრავი პასუხაუცებელი კითხვაა. ზუსტად ამიტომ გადავწყვიტე, კიდევ ერთი ვრცელი სტატია მივუძღვნა ლუგარის ცენტრს. კერძოდ, იმ კითხვების ერთობლიობის სახით, რომელიც ყველაზე მეტადაა აქტუალური:

GEWORLD.GE
რამდენიმე კითხვა ლუგარის ლაბორატორიაზე
მსოფლიოში კორონავირუსით გამოწვეული პანდემიის ფონზე...

21 3 shares

Lasha Modebadze edited a doc in the group:
პლუტოკრატია და ახალი მსოფლიო წესრიგი.
February 12 at 6:26 AM · 🌐

ბიოლოგიური იარაღი, ლუგარის ლაბორატორია და პენეტრანტი
ამ-ს არმია რეგულარულად აწარმოებს სასიცვდილო ვირუსებს, ბაქტერიებსა და ტოქსინებს, რაც პირდაპირ არღვევს გაეროს კონვენციას ბიოლოგიური იარაღის აკრძალვის შესახებ. ამის შედეგად, მრავალი ასეული ათასი უნებლიე

See More

საზოგადოება

გიორგი ირემადის 10 კითხვა ლუგარის ლაბორატორიასთან დაკავშირებით:

Zura · 01:52 ოთხშაბათი, 17 ივნისი, 2020

საინფორმაციო სააგენტო "პატრიოტის" მთავარი რედაქტორი გიორგი ირემადე ლუგარის ლაბორატორიის გათვალისწინებით 10 სკანდალურ კითხვას სვამს: მსოფლიო პანდემიის ფონზე, უამრავი ინფორმაცია ვრცელდება, სენსაციებიც ბევრია, მაგალითად, მსოფლიო ჯანდაცვის...

გაფრთხილება

არის თუ არა ლუგარის ლაბორატორია კორონავირუსის "პანდემიასთან" კავშირში?? – ლაშა მოდებადე:

Zura · 10:37 ოთხშაბათი, 10 თებერვალი, 2021

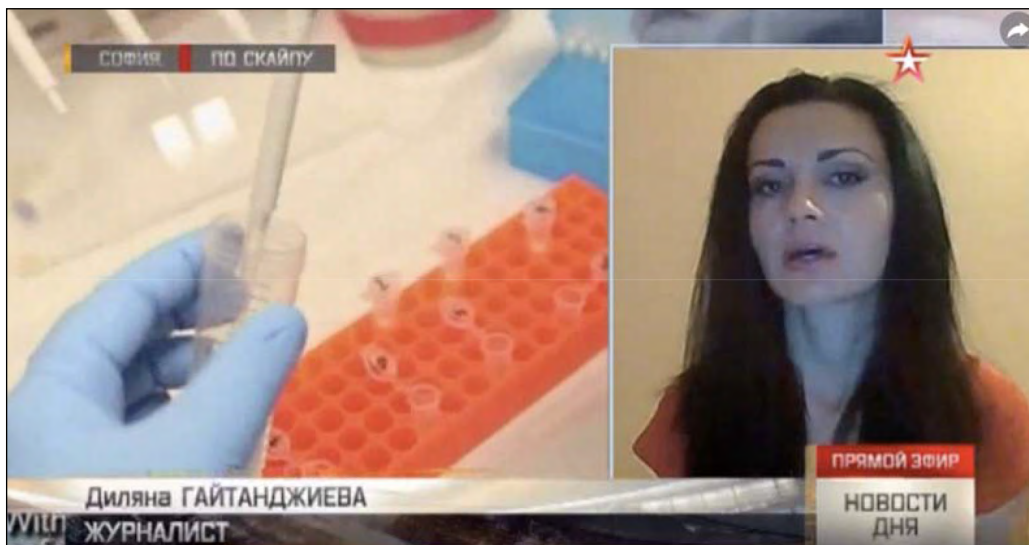
ფეისბუქმომხმარებელი ლაშა მოდებადე ფეისბუქის საკუთარ გვერდზე სკანდალურ ვრცელ ანალიზს აქვეყნებს: ინტერნეტში ზღვა მასალის გაცნობის შემდეგ კორონავირუსთან დაკავშირებით, დაცრმუნდი, რომ დღევანდელი პანდემია დიდი ხნის წინ დაწერილი, კარგად...

⁶¹ <https://bit.ly/3r1E9cY>

⁶² მითების დეტექტორი, 28 იანვარი, 2019. „ვის ეყრდნობა კრემლი „წყაროებად“ ლუგარის ლაბორატორიაზე კონსპირაციების გასაზრცელებლად? <https://bit.ly/2PnQdup>

⁶³ მითების დეტექტორი, 9 ივლისი, 2020. „ვინ ახმოვანებს დებინფორმაციას ლუგარზე ოსური ტელევიზიის პროპაგანდისტულ ფილმში?“ <https://bit.ly/3b1Uitd>

3. **საერთო რუსული მედია კლასტორიში.** გიორგი ირემძეც და დილიანა გაიტანჯიევაც ლუგარის საწინააღმდეგო კამპანიის ფარგლებში რუსეთის შეიარაღებული ძალების ტვ Zvezda-ს ეთერში რესპონდენტებად ხშირად ჩნდებიან⁶⁴.

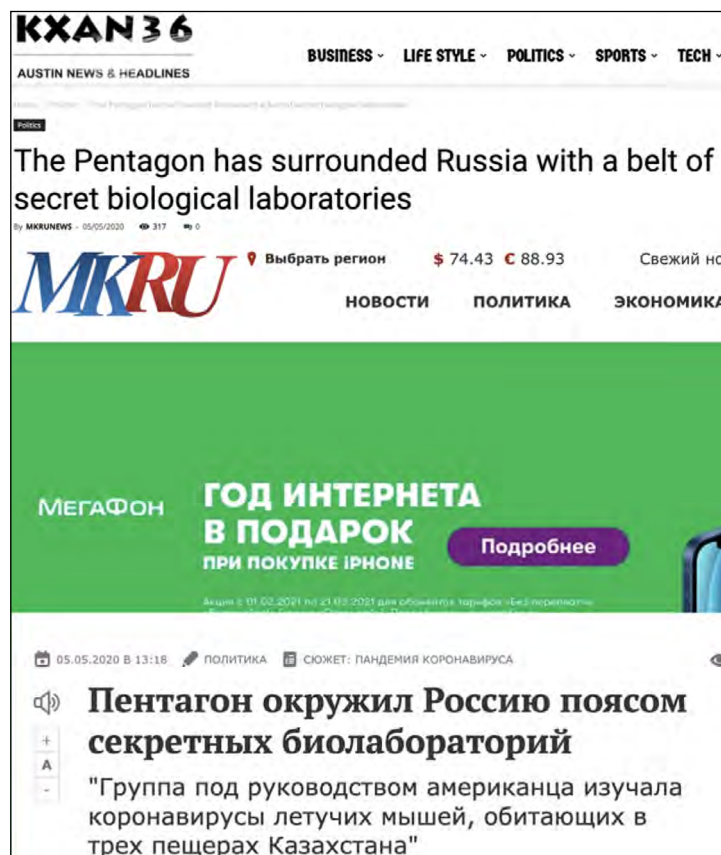
4. **წვდომა კიბერთავდასხმის შედეგად გაჟონილ ინფორმაციას.** 2020 წლის სექტემბერში ლუგარის ლაბორატორიაზე განხორციელებული კიბერთავდასხმის შემდეგ, რომელსაც რუსეთის სპეცსამსახურებს უკავშირებენ⁶⁵, ლაბორატორიიდან გაჟონილ დოკუმენტებს როგორც Lasha Modebadze-ს ფეისბუკ პროფილი, ასევე დილიანა გაიტანჯიევა აქვეყნებდნენ, რაც იმას ნიშნავს, რომ მათ ლაბორატორიიდან დანაშაულებრივი გზით გაჟონილ დოკუმენტაციაზე აქვთ წვდომა⁶⁶.

⁶⁴ «Телерадиокомпания Вооруженных Сил Российской Федерации «ЗВЕЗДА», 15.01. 2019. «В Грузии связали вспышку свиного гриппа с деятельностью лаборатории Лугара» https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/201901151124-1eu7.htm გაიტანჯიევას პროფილი <http://mythdetector.ge/ka/profile/gaitanjieva-diliana>

⁶⁵ საზოგადოებრივი მაუწყებელი, 3 სექტემბერი, 2020. «ირაკლი სესიაშვილი – დიდი ალბათობით, ლუგარის ლაბორატორიაზე კიბერთავდასხმა რუსეთის სპეცსამსახურების მიერ არის ორგანიზებული». <https://bit.ly/3sB7AmA>

⁶⁶ მითების დეტექტორი, 7 დეკემბერი, 2020. „ლუგარიდან გაჟონილ დოკუმენტებს ტროლი და კრემლთან დაკავშირებული ჟურნალისტი მანიპულაციურად ავრცელებენ“. <https://bit.ly/20cuTUw> 17 თებერვალი, 2021. Московский Комсомолец-ი პენსილვანიიდან ლუგარის წინააღმდეგ. <https://bit.ly/3kx1wZj>

5. **წოდება სამსახურებრივ დოკუმენტებზე.** დეზინფორმაციას, თითქმის 2014 წელს ლუგარის ლაბორატორიაში ღამურებზე ჩატარებული ცდები აშშ-ს მიერ ბიოლოგიური იარაღის მომზადების ილუსტრაცია იყო, ახლდა კვლევაში ჩართული მეცნიერების ანაზღაურების კონფიდენციალური მონაცემები, რომლებიც როგორც გაიტანჯივამ⁶⁷, ასევე ლაშა მოდებაძემ⁶⁸ გააზიარეს.
6. **ილენური გზავნილები ე კაპატიუსი პროგრამაზე.** ე ჰეპატიუსი ელიმინაციის პროგრამა, რომელიც საქართველოს ხელისუფლებამ ამერიკის მთავრობის დახმარებით განახორციელა, კრემლის სამიზნე ჯერ კიდევ 2018 წელს გახდა და მასში საქართველოს უშიშროების ყოფილი მინისტრი იგორ გიორგაძე მონაწილეობდა,⁶⁹ რასაც ამ თემაზე პრეზიდენტ პუტინის განცხადებები მოჰყვა⁷⁰. ე ჰეპატიუსი პროგრამის თემა აქტუალობას არც კორონავირუსის დროს კარგავდა და დისკრედიტაციის კამპანიაში სხვადასხვა აქტორებთან ერთად, ლაშა მოდებაძის ყალბი ანგარიშიც იყო ჩართული.
7. **ტროლის მიერ წყაროებალ გიშანჯივას და ზარული რუსული ზეპარდების მითითება.** Lasha Modebadze-ს პროფილი ლუგარის ლაბორატორიის შესახებ ფეისბუკ პოსტებში გაიტანჯივას ბლოგს წყაროდ ხშირად უთითებს.⁷¹ 2021 წელს ასევე გამოიკვეთა დეფლექციური წყაროს გამოყენების შემთხვევა, როცა ლუგარის თემაზე ამერიკულ მედია საშუალებად მითითებული გამოცემა, რეალურად რუსული “Московский Комсомолец”-ის თარგმნილი პუბლიკაციების გამავრცელებული მედიუმი აღმოჩნდა⁷².

⁶⁷ მითების დეტექტორი, 3 ივნისი, 2020. „როგორ გაჟონა სამსახურებრივმა დოკუმენტებმა და რა ცდებს ატარებენ ქართველი მეცნიერები ღამურებზე?“ <https://bit.ly/301xymK>

⁶⁸ tvalsazrishi.ge, 9 თებერვალი, 2021. „არის თუ არა ლუგარის ლაბორატორია კორონავირუსის „პანდემიასთან“ კავშირში? – ლაშა მოდებაძე“. <https://bit.ly/37Tf0ta>

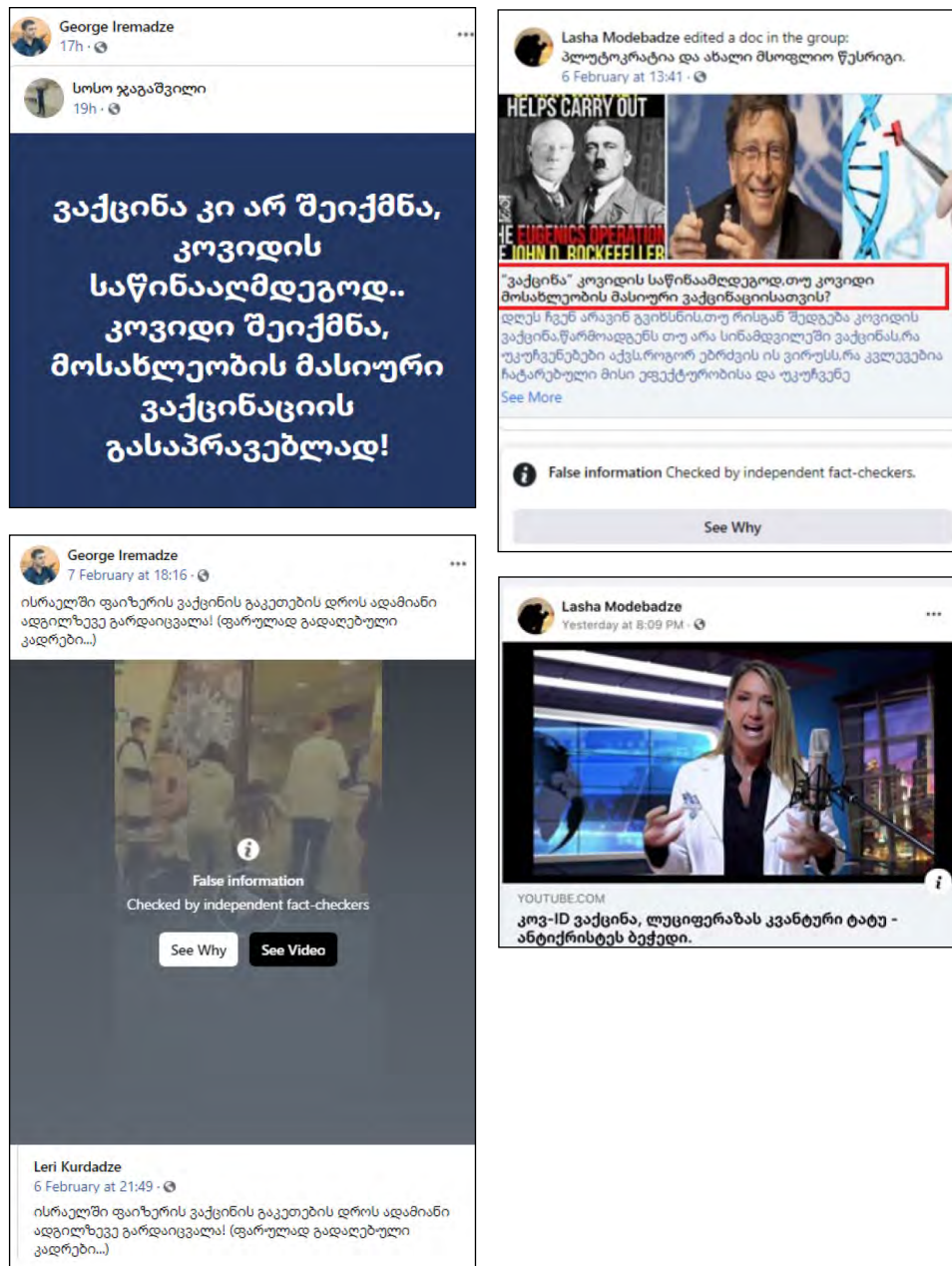
⁶⁹ მითების დეტექტორი, 27 სექტემბერი, 2018. „როგორ ცდილობს კრემლი სკრიპალების საქმეში რუსული კვალის ლუგარის ლაბორატორიით გადაფარვას“. <https://bit.ly/3pZP2ul>

⁷⁰ მითების დეტექტორი, 22 ოქტომბერი, 2018. „პუტინი ქართველებისთვის საშიშს უწოდებს პრეპარატს, რომელსაც რუსეთში 2016 წლიდან „სასიცოცხლოდ“ თვლიან“. <https://bit.ly/3q8WV0Q>

⁷¹ Dilyana Gaytandzhieva, 29.04.2018. The Pentagon Bio-weapons. <https://bit.ly/304Qv81>

⁷² მითების დეტექტორი, 17 თებერვალი, 2021. Московский Комсомолец-ი პენსილვანიიდან ლუგარის წინააღმდეგ. <https://bit.ly/3kx1wZj>

ამასთანავე, ანტივაქსერული გამწყობებისა და კორონავირუსის წარმომავლობაზე კონსპირაციის მხრივ თანხვედრა გიორგი ირემაძესა და Lasha Modebadze-ს შორისაც იკვეთება. მათი პროფილები აზიარებენ პოსტებს, რომელთა მიხედვითაც კორონავირუსი საყოველთაო ვაქცინაციის მიზნით ხელოვნურადაა შექმნილი:

ტროლთან დაკავშირებული FB ანგარიშები და სხვა გეგმები. წინა პროფილების წაშლამდე Lasha Modebadze-ის ანგარიში რამდენიმე ანტივაქსერული ჯგუფის ერთ-ერთი ადმინი იყო, მათ შორის STOP 5G Georgia!!!-ის, რომელიც დღეის მონაცემებით წაშლილია. მოდებადის ძველი პროფილი ასევე მართავდა ამჟამად მოქმედ ჯგუფებს: კორონა მაფია და კორონამაფია და საქართველო როგორც საექსპერიმენტო ქვეყანა. დღესდღეობით კი ის 2021 წლის 23 იანვარს შექმნილი ახალი ჯგუფის პლუტოკრატია და ახალი მსოფლიო წესრიგი ადმინისტრატორია. Lasha Modebadze-სვე უკავშირდება კიდევ სხვა ანგარიშები: ბიბლიის მორწმუნე ქრისტიანები, რომელიც აქტიურ ინტერაქციაშია მოდებადესთან, როგორც პოსტების გაზიარების, ასევე კომენტარების დატოვების მხრივ; ასევე ბოლო ჟამია იფხიზლე და НАРОДНЫЕ СОБЕТЫ СССР, სადაც აქტიურად ზიარდება მისი პოსტები. აღსანიშნავია, რომ ამ ორი ანგარიშის მიერ გავრცელებულ-

ლი ინფორმაცია შინაარსობრივად ერთმანეთს ემთხვევა (კონსპირაციები ახალი მსოფლიო წესრიგის, როტშილდების, როკფელერებისა და ბილ გეიტსის შესახებ). მასვე უკავშირდება რამდენიმე ტროლის ანგარიში, რომელიც მის პოსტებს აზიარებს ან მას უკომენტარებს: (Aleksandr Hanelt = max.uvarov.71, Дядя Вася, Akaki Menabde იყენებს სოხელი макарня григор-ის ფოტოსი, Aleksandre Baranov, Georgiu Georgia, Nani Nana). იგივე მოდებადის პოსტებს ხშირად კრემლისტური მედიები (News Front, tvasazrissi) ინფორმაციის სახით აზიარებენ.

დიაგრამა 19. ტროლთან დაკავშირებული FB ანგარიშები და სხვა მედიები

ფეისბუქ გვერდები და ჰეპუზები. კორონავირუსთან დაკავშირებული დეზინფორმაციების გავრცელება კრემლისტური ფეისბუქ გვერდებისა და ჰეპუზების მეშვეობითაც ხდებოდა, რომელთაგან უმეტესობა ერთმანეთთან არის დაკავშირებული

სხრილი 1. კრემლისტური FB გვერდები და ჰეპუზები

FB გვერდები	გვერდის შუასახე	FB ჰეპუზები	ჰეპუზის შუასახე
ევრაზია – საინფორმაციო სააგენტო / Eurasia – Information Agency	გამომწერი: 12,157. აზიარებს Tvalsazrissi.ge-ს და geworld.ge-ს ანტიდასავლური და ანტილიბერალური შინაარსის მასალებს,	კოტე ჩიკვილაძის და გულბათ რეხილაძის თანამომარეგების ჯგუფი: Россия и Грузия	წევრები: 15,377 თავდაპირველი სახელ- წოდება Kidobani, მოგვიანებით შეიცვალა Россия и Грузия – дружба навеки!-თი

FB გვერდები	გვერდის შესახებ	FB ჯგუფები	ჯგუფის შესახებ
	კოტე ჩიკვილაძისა და გულბათ რცხილაძის ჯგუფის პოსტებს. ეს უკანასკნელი თავად სააგენტოს და ევრაზიული ინსტიტუტის დამფუძნებელია		ადმინები: კოტე ჩიკვილაძე, გვერდი „საქართველო და მსოფლიო“ აზიარებს „საქინფორმის“ ახალ ვერსიას, რომელსაც ნიუსფრანტის გვერდზე გადავყავართ, რათა თავი აარიდონ იმ შეზღუდვებს, რომლებიც ფეისბუქზე News Front-ის ანგარიშების წაშლის შემდეგ წარმოიშვა
<u>საქართველო და მსოფლიო</u>	გამომწერი: 22,176 პანდემიის დროს გამოცემა ყველაზე მეტ კონსპირაციას ავრცელებდა, რომელთა პირველყარო ხშირად რუსული წყაროები, მათ შორის fondsk.ru – Фонд стратегической культуры იყვნენ	СТАЛИН ВЕЛИКИЙ УЧИТЕЛЬ <u>სტალინი დიდი მასწავლებელი</u>	წევრები: 5,214 ადმინი: გორა ყავრელიშვილი აზიარებს საქინფორმის ახალ ვერსიას, რომელსაც ნიუსფრანტის გვერდზე გადავყავართ, ასევე რუსულენოვან მასალებს
<u>Tvalsazrishi.ge</u>	გამომწერი: 11,367 აზიარებს ონლაინ ვერსიის მასალებს, რომლებიც კორონავირუსზე წყაროდ ლაშა მოდებაძესა და გიორგი ირემაძეს ეყრდნობიან, ასევე სხვა ანტივაქსერების პუბლიკაციებს	НАРОДНЫЕ СОВЕТЫ СССР	წევრები: 599 ადმინი: ფეისბუქ გვერდი Art აზიარებს ანტივაქსერების, ასევე რუსული წყაროების და ჯგუფ კოტე ჩიკვილაძის და გულბათ რცხილაძის თანამოაზრეების პოსტებს
<u>სტალინი</u>	გამომწერი: 12,002 აზიარებს „საქართველო და მსოფლიოს“ მასალებს		

რუსული და ქართულენოვანი მედიების, ქლიჰგეიტ სიუჟეტის თანხმადარი გზავნილები. რუსეთის ხელისუფლების მიერ დაფუძნებული სპუტნიკის და სხვა რუსული არხების გარდა, კრემლის პოზიციებს ინფოდემიის პროცესში ქართულენოვანი მედიებიც ახმოვანებდნენ, რომლებიც მეტწილად პირდაპირ ან ირიბად არიან დაკავშირებული რუსეთთან. ამასთანავე გარკვეულ შემთხვევაში პოლიტიკური ინფორმაცია და კონსპირაციები ქლიჰგეიტ სიუჟეტის მეშვეობით ვრცელდებოდა. ქვემოთ მოცემულ ცხრილში ნაჩვენებია პოლიტიკური შინაარსის დებინფორმაციული გზავნილების თანხმადარის ცალკეული მაგალითები წყაროების მიხედვით:

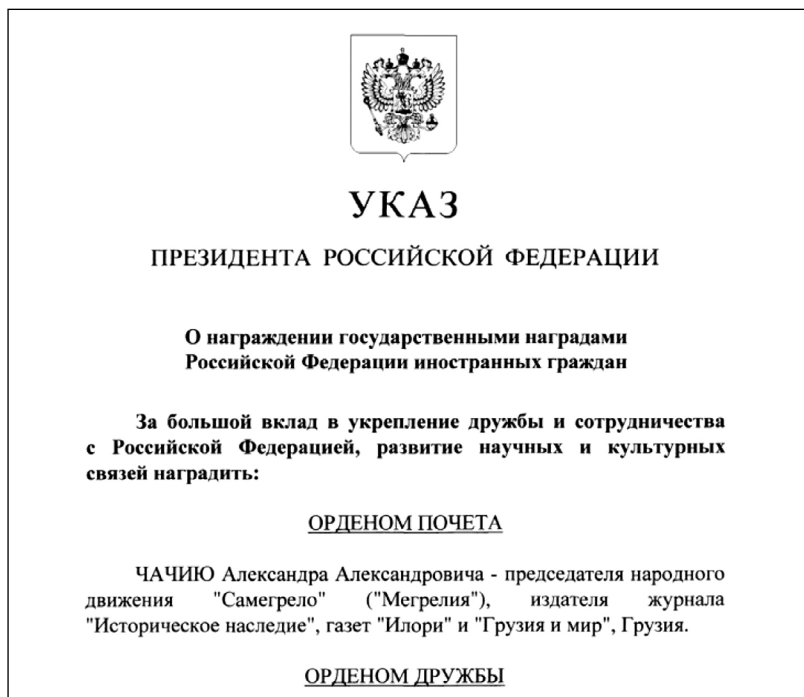
ცხრილი 2. რუსული და ქართულენოვანი მედიების, ქლიჰგეიტ სიუჟეტის თანხმადარი გზავნილები

გზავნილი	რუსულენოვანი წყაროები		ქართულენოვანი წყაროები		
	პრემიის გეგმა	რუსმდონდები	პრემიისტური ანტიდასავლური გეგმა	ქლიჰგეიტ სიუჟეტი	სხვადასხვა
კორონავირუსი ამერიკის შექმნილია	Россия 1 Russia Today	სერგეი კურგინიანი, მოძრაობა “Суть времени”	ტვ „ობიექტივი“ საქართველო და მსოფლიო News Front საქართველო		
ამერიკელი პროფესორი ჩინეთისთვის COVID-19-ის შექმნის გამო დააკავებს	Комсомольской правда bbcnewss.ru ipne.ws asia-times.org press.cnnnews.ru yandex.ru/news qazweek.kz/ru rua.gr barometr.info smi2.ru evening-mail.ru alternathistory.com pikabu.ru amediainfo.ru			geoposts.ge geonewest.ge abcnews.com.ge viki.ge	exclusivenews.ge
კორონავირუსი ლუგარის ლაბორატორიაში შექმნილია	Ren TV	იგორ ნიკულინი, სამხედრო ექსპერტი	საქართველო და მსოფლიო News Front საქართველო		
ევროსკეპტიციზმი: იტალია ევროკავშირმა მიატოვა	სპუტნიკ-საქართველო სპუტნიკ-ოსეთი		News Front საქართველო და მსოფლიო პოლიტიკანო ტვ ობიექტივი		გულბაათ რცხილაძე, ევრაზიის ინსტიტუტი
ევროსკეპტიციზმი: იტალიასა და საფრანგეთში ევროკავშირის დროშებს ხსნიან	Российская газета life.ru				კადჭუ

გზავნილი	რუსულენოვანი წყაროები		ქართულენოვანი წყაროები		
	პრემიის მფლობელი	რესურსდონორები	პრემიის მფლობელი ანტიდისკულური მფლობელი	ქლიშებით სავსე	სხვადასხვა
პანდემიასთან გამკლავება მხოლოდ ავტორიტარულ ქვეყნებს (რუსეთი, ჩინეთი) შეუძლიათ	Россия 1 РЕН ТВ		საქართველო და მსოფლიო News Front Georgia ტვ ობიექტივი		გულბათ რეხილაძე, ევრაზიის ინსტიტუტი ვიქტორ ჰუგო ვაკა (ტვ ობიექტივი)

ტრადიციული მედიიდან გამოიკვეთა კრემლთან დაკავშირებული 5 გამოცემა, რომელიც პანდემიასთან დაკავშირებულ დებინფორმაციას ყველაზე ხშირად ავრცელებდა.

„საქართველო და მსოფლიო“ (GEWORLD.GE)⁷³ – გამომცემელია „ისტორიული მემკვიდრეობა“, რომლის საზოგადოებრივი საბჭოს წევრი მოსკოვში მოღვაწე პოლიტოლოგი ალექსანდრე ჭაჭიაა. ჭაჭია რუსეთის პრეზიდენტმა პუტინმა 2014 წელს „რუსეთის ფედერაციასთან მეგობრობისა და თანამშრომლობის სფეროში შეტანილი დიდი წვლილის გამო“ ორდენით დააჯილდოვა. დაჯილდოვების ბრძანებაში გაზეთი „საქართველო და მსოფლიო“ ფიგურირებს⁷⁴. გამოცემის ავტორები პრორუსული ორგანიზაციების წარმომადგენლები, მათ შორის „ევრაზიული ინსტიტუტის“ წევრები არიან. გამოცემის ერთ-ერთი ავტორი კონსტანტინე ჩიკვილაძე ერთდროულად მართავს როგორც „საქართველო და მსოფლიოს“ ფეისბუკ გვერდს, ასევე ევრაზიის ინსტიტუტთან დაკავშირებულ ფეისბუკ ჯგუფებს და მართავდა News Front-ის გვერდს⁷⁵, ვიდრე ფეისბუკი ამ გამოცემასთან დაკავშირებულ ანგარიშებს არ წაშლიდა.

⁷³ საქართველო და მსოფლიო, პროფილი <http://mythdetector.ge/ka/profile/sakartvelo-da-msoplio>
⁷⁴ <http://static.kremlin.ru/media/acts/files/0001201402130018.pdf>

⁷⁵ მითების დეტექტორი, 1 ნოემბერი, 2019. „News-Front Georgia – კრემლის ახალი საინფორმაციო ფრონტი საქართველოში“. <https://bit.ly/3qh7cYG>

NEWS FRONT⁷⁶ – იგივე „ახალი ამბების ფრონტი“ ინტერნეტში 2014 წლის ნოემბერში რუსულ ვებ-ბლოგ-ტინგ სერვისზე reg.ru-ზე დარეგისტრირდა. ვებ-გვერდის IP მისამართი რუსეთის ქალაქ როსტოვში მდებარეობს და ის 9 ენაზე ვრცელდება. ქართულენოვანი ვერსია 2019 წლის ოქტომბერში შეიქმნა. News Front უკრაინის ტერიტორიების – დონბასის, ლუგანსკისა და ყირიმის – დამოუკიდებლობას აღიარებს და მისი სარედაქციო პოლიტიკა კრემლის დღის წესრიგის იდენტურია. გამოცემა დაკავშირებულია „საქართველო და მსოფლიოსთან“, „ევრაზიის ინსტიტუტთან“, ხოლო მისი მასალები პრორუსულ ფეისბუქ ჯგუფებში ვრცელდება. 2020 წლის აპრილში ფეისბუქის ადმინისტრაციამ ნიუს-ფრონტის ქსელის ანგარიშები წაშალა. გამოცემა ეყრდნობა ტროლ ლაშა მოდებაძის პოსტებს⁷⁷ და ჩართულია ლუგარის საწინააღმდეგო კამპანიაში.

TVALSAZISLE-ს დომენი 2019 წლის 30 აპრილს არის რეგისტრირებული, IP მისამართი კი გერმანიაშია განთავსებული. გამოცემა პანდემიასთან დაკავშირებით ხშირად აქვეყნებს მასალებს მხოლოდ ფეისბუქის ყალბი ანგარიშის ლაშა მოდებაძის პოსტებზე დაყრდნობით⁷⁸, ასევე რუსული წყაროების მიერ გავრცელებულ დეზინფორმაციას, რომელიც რელიგიურ ნიადაგზე კონფრონტაციას ისახავს მიზნად⁷⁹.

საქინფორმის 100%-იანი წილის მფლობელი გამოცემის რედაქტორი არნო ხიდირბეგიშვილია, რომელიც კრემლის სხვა გამოცემების – „საქართველო და მსოფლიო“, „ნიუსფრანტი“, „სპუტნიკი“ ხშირი რესპონდენტი და ზოგჯერ პუბლიკაციების ავტორიცაა. მას ასევე ხშირად ციტირებს ეთნონაციონალისტური გაზეთი „ასავალ-დასავალი“.

შპ „მედიამიზი“ – პრორუსულ პარტია „პატრიოტთა ალიანსთან“ დაკავშირებული მაუწყებელია, რომლის ეთერშიც რუსული არხების მიერ მომზადებული დეზინფორმაციული სიუჟეტები ლუგარის ლაბორატორიის შესახებ წლებია გადის⁸⁰. პანდემიის დროს ტელეარხი ძირითადად ანტივაქსერულ განწყობებს ავლენდა, ასევე ავრცელებდა კონსპირაციებს კორონავირუსის ხელოვნური წარმოშობის შესახებ.

ანტიდასავლური გამოცემებიდან პანდემიის შესახებ მცდარ ინფორმაციას და შეცდომაში შემყვან გზავნილებს გაზეთები „ასავალ-დასავალი“ და „ალია“ ავრცელებდნენ.

ქლიშვიტ სარედაქციო, რომლებიც მეტწილად ეკონომიკურ მოგებაზე არიან ორიენტირებული, ნაწილი პოლიტიკური შინაარსის დეზინფორმაციას ავრცელებდა და ზოგიერთის IP მისამართი რუსეთში იყო განთავსებული⁸¹, მათ შორის ცნობილი დასავლური მედია საშუალებების კლონურებული გვერდების, როგორიცაა CNN და BBC (ვრცლად იხ. ქლიშვაიტების ეკონომიკური ინტერესები გვ. 44).

⁷⁶ News Front, პროფილი. <http://mythdetector.ge/ka/profile/akhali-ambabis-pronti-news-front>

⁷⁷ <https://bit.ly/2MB6nfC>

⁷⁸ ლაშა მოდებაძე „თვალსაზრისის“ ვებ-გვერდზე <https://bit.ly/3uTCuZ5>

⁷⁹ მითების დეტექტორი, 16 ივნისი, 2019. დეზინფორმაცია, თითქმის თურქეთის ხელისუფლება აჭარელ მუსლიმებს დამოუკიდებლობის მოპოვებაში დაეხმარება <https://bit.ly/30acURC>

⁸⁰ MDF, 2019. ანტიდასავლური პროპაგანდა. <http://mdfgeorgia.ge/geo/view-library/173>

⁸¹ მითების დეტექტორი, 15 აპრილი, 2020. დეზინფორმაციის „რუსული კლასტერი“ და „შიდა გავრცელება“ საქართველოში. <https://bit.ly/3e6yDC0>

Whois Record for CnnNews.ru.com	Whois Record for BbcNewSs.website
Domain Profile Proximity Score 27 Email abuse@reg.ru is associated with ~907,238 domains Registrar Registrar of Domain Names REG.RU, LLC IANA ID: 1606 URL: https://www.reg.ru/ Whois Server: whois.reg.ru abuse@reg.ru (p) 74955801111 Registrar Status ok Dates 344 days old Created on 2020-04-03 Expires on 2021-04-03 Updated on 2020-04-08 Name Servers NS1.BEGET.COM (has 548,947 domains) NS2.BEGET.COM (has 548,947 domains) IP Address 5.101.152.189 - 7,523 other sites hosted on this server IP Location 🇷🇺 - Sankt-peterburg - Saint Petersburg - Beget Llc ASN 🇷🇺 AS198610 BEGET-AS, RU (registered Jun 25, 2012) Domain Status Registered And Parked Or Redirected Whois History 8 records have been archived since 2020-04-03 IP History 4 changes on 4 unique IP addresses over 1 years	Domain Profile Proximity Score 27 Email abuse@reg.ru is associated with ~907,238 domains bbcnewss.website@regprivate.ru Registrar Registrar of Domain Names REG.RU, LLC IANA ID: 1606 URL: https://www.reg.ru/ Whois Server: whois.reg.ru abuse@reg.ru (p) 74955801111 Registrar Status ok Dates 353 days old Created on 2020-03-25 Expires on 2021-03-25 Updated on 2020-03-30 Name Servers NS1.BEGET.COM (has 548,947 domains) NS1.BEGET.PRO (has 108,679 domains) NS2.BEGET.COM (has 548,947 domains) NS2.BEGET.PRO (has 108,679 domains) IP Address 87.236.16.134 - 2,817 other sites hosted on this server IP Location 🇷🇺 - Sankt-peterburg - Saint Petersburg - Beget Llc ASN 🇷🇺 AS198610 BEGET-AS, RU (registered Jun 25, 2012) Domain Status Registered And Active Website

4.2. ანტილიბერალური ჯგუფები

ანტილიბერალ ჯგუფებში ძირითადად მღვდლები და სხვადასხვა ფეისბუკ გვერდები და ჯგუფები აქტიურობდნენ. სასულიერო პირებიდან ყველაზე აქტიური დავით ისაკაძე იყო. ამავე კატეგორიაში მოხვდა 11 ფეისბუკ გვერდი, 3 ინდივიდუალური ანგარიში (პარტია „ქართული იდეის“ ლიდერი ლევან ჩაჩუა და ორგანიზაცია „ერი და სახელმწიფოს“ ხელმძღვანელი ზვიად ტომარაძე, რელიგიური ჟურნალ „ქვაკუთხედის“ რედაქტორი ხათუნა სალინაშვილი) და 5 ფეისბუკ ჯგუფი, რომელთაგან 1 წაშლილია.

ცხრილი 3. ანტილიბერალური FB გვერდები, ჯგუფები და ინდივიდუალური ანგარიშები

სასულიერო პირები	FB გვერდები და ინდივიდუალური ანგარიშები	FB ჯგუფები
დავით ისაკაძე 13	qadageba.ge გამომწერი: 81,294	Photo-Fact GEORGIA წევრები: 15,834 ადმინი: Mamuka Kakauridze
გიორგი რაზმაძე 8	დედაქალაქი გამომწერები: 49,196	ანტი-მასონობა. „ანტიქრისტეს“ ახალი მსოფლიო წესრიგი (NWO); ანტი-ეკუმენიზმი წევრები: 4,963 ადმინები: მამული საქართველო, Nona Namgaladze
სპირიდო აბულაძე 7	კარდჭე გამომწერი: 45,298	საქართველო უპირველეს ყოვლისა! 6504 ძვ წ წევრები: 1,992 ადმინები: საქართველო უპირველეს ყოვლისა Ivane Bedianashvili

სასულიერო პირები		FB გვერდები და ინდივიდუალური ანგარიშები	FB ჯგუფები
კონსტანტინე ჯინჭარაძე	7	ახალგაზრდული გამომწერები: 23,329	GEპროტესტულიGE წევრები: 1,332 ადმინი: Georgian Page
შალვა კეკელია	6	წინაპართა ნაკვალევზე გამომწერები: 22,302	ანტილიბერალური სივრცე (გაუქმებულია)
ილია ჩიკვაიძე	5	მოძრაობა ძლევაი საკვირველი გამომწერები: 19,621	
იობი	5	Zneoba.ge გამომწერი: 20,152 zneoba.ge.new გამომწერი: 3,574	
დავით ქვლივიძე	5	საქართველო უპირველეს ყოვლისა გამომწერი: 14,460	
დავით სულაშვილი	4	მართლმადიდებელ მშობელთა კავშირი გამომწერი: 3,528	
ბასილ მკალავიშვილი	4	Ovakutxedi ქვაკუთხედი გამომწერი: 11,134	
გურამ გამცემლიძე	3	Khatuna Saginashvili	
საბა გიგიბერია	3	ზვიად ტომარაძე, ერი და სახელმწიფო	
საბა ჭიკაიძე	3	ლევან ჩანუა, ქართული იდეა	
ათანასე ხაბეიშვილი	3	ბოლო ჟამია იფხიზლეთ	

4.3. ქლიქებიტაჟის ეკონომიკური ინტერესები

ქლიქებიტ (Clickbait) ვებ-გვერდები სენსაციური, მეცდომაში შემყვანი სათაურებით და ვიზუალური ეფექტებით მომხმარებლის ყურადღებას იქცევენ. რაც უფრო მეტია კლიკი, მით უფრო მატულობს ამა თუ იმ გვერდის აუდიტორია და შესაბამისად, გვერდის მიერ თანხის გამომუშავების ალბათობა. ამიტომ ასეთი ტიპის საიტები ძირითადად ეკონომიკურ მოგებაზე არიან ორიენტირებული, რაც შესაძლოა პოლიტიკურ თემატიკასაც ფარავდეს.

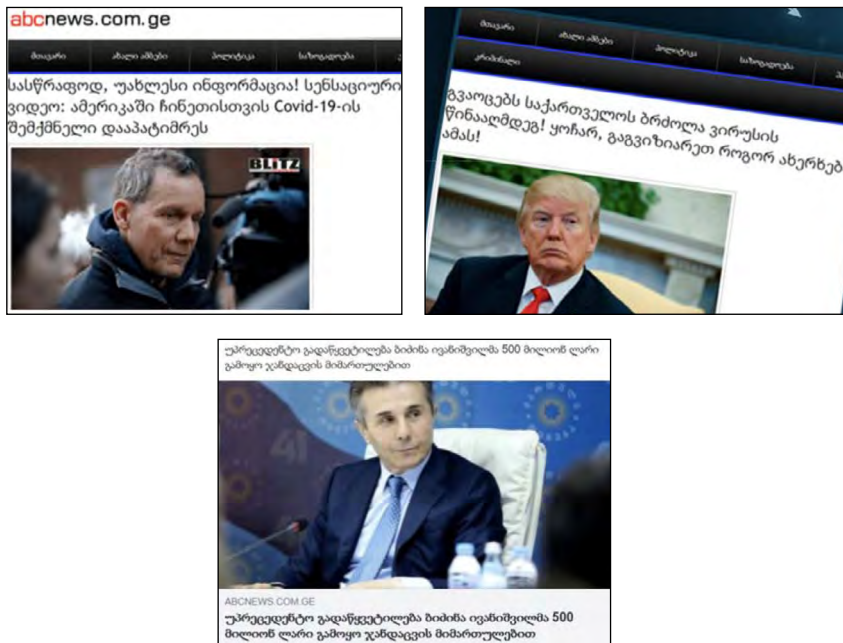
გამოვლინდა 20 ქლიქებიტ საიტი, რომელიც კორონავირუსზე ცალკეულ დებინფორმაციებს ავრცელებდა. 20-დან 8 შემთხვევაში დომენი ან IP მისამართი რუსეთშია რეგისტრირებული, 5 საბირ ქიარიმოვის სახელზეა რეგისტრირებული, IP მისამართით გერმანიაში, თუმცა, არცერთი მათგანი ამჟამად აღარ

ფუნქციონირებს, ნაწილი გვერდების მფლობელების შესახებ ინფორმაცია ხელმისაწვდომი არ არის. აღსანიშნავია ისიც, რომ 20-დან 13 საიტი 2020 წელს არის რეგისტრირებული.

ცხრილი 4. ქლიპების საიტები

რუსული დომენები ან IP მისამართები	SABIR QARIMOV	სტაფანსკა გვლუგელები	დაფარული გვლუგელები
press.cnnnews.ru.com 3 აპრილი 2020 www.reg.ru IP: Sankt-peterburg – Beget Llc	gadacema.ge (არ მუშაობს) 2 მარტი 2020 proservice ltd IP: Bayern – Nuremberg – Hetzner Online Ag	Abcnews.com.ge 20 მარტი, 2020 – Serv.ge Ltd ფლობდა: newpost.com.ge timesnews.ge	fbmediatv.com 21 ივლისი, 2019 IP: Hauts-de-france
bbcnewss.website 25 მარტი 2020 www.reg.ru IP: Sankt-peterburg – Beget Llc	gasagebia.ge (არ მუშაობს) 4 მარტი, 2020 proservice ltd IP: Bayern – Nuremberg – Hetzner Online Ag	wnews.ge – giorgi kheTaguri 6 ნოემბერი 2019 proservice ltd IP: Hauts-de-france	geovips.com 10 ნოემბერი, 2019 IP: Bayern – Nuremberg – Hetzner Online Ag
msofflio.ru (არ მუშაობს) REGRU-RU IP: Moskva – Moscow – Domain Names Registrar Reg.ru Ltd	arxi.ge (არ მუშაობს) 22 აპრილი, 2020 proservice ltd IP: Bayern – Nuremberg – Hetzner Online Ag	Cyc.ge – Nodar Inaneishvili 8 აგვისტო, 2017 – Tbilisi – Tbilisi – Cloud 9 Ltd.	Hotnews.ge 6 ივლისი, 2017 IP: Noord-holland – Amsterdam – Godaddy.com Llc
InfocoVid-19.ru 23 მარტი 2020 REGRU-RU IP: Moskva – Webhost Llc	shedevri.ge (არ მუშაობს) proservice ltd IP: Bayern – Nuremberg – Hetzner Online Ag		viki.ge (არ მუშაობს) 28 იანვარი, 2020
ntv.ge 26 აპრილი 2020 Domenebi.ge IP: Sankt-peterburg – Sprinthost.ru Llc	yvela.ge (არ მუშაობს) 30 აპრილი, 2020 proservice ltd IP: Bayern – Nuremberg – Hetzner Online Ag		
geoposts.ge 4 აგვისტო 2020 proservice ltd IP: Moskva-Webhost Llc			
geonewest.com 24 თებერვალი 2020 PublicDomainRegistry.com IP: Sankt-peterburg – Timeweb Ltd.			
videosports.ge 22 ივნისი 2019 Domenebi.ge Moskva – Webhost Llc			

ქლიბებით საიტები მეტწილად ინფორმაციას ცრუ მკურნალობის მეთოდების ან კორონას ხელოვნურად წარმომავლობის შესახებ ავრცელებდნენ, თუმცა ზოგიერთი ქლიბებითი გარკვეულ შემთხვევებში როგორც შიდა პოლიტიკური, ასევე საგარეო პოლიტიკური დატვირთვის მქონე მანიპულაციურ შინაარსს ავრცელებდა. მაგალითად, კლონირებული abcnews.com.ge, რომელიც ცნობილი ამერიკული გამოცემის სახელს იყენებს, ავრცელებდა ინფორმაციას იმის შესახებ, რომ ამერიკის პრეზიდენტი ტრამპი პანდემიასთან ბრძოლაში საქართველოს წარმატებით გაოცებული იყო⁸². ამავე დროს, იგივე გამოცემა ჰარვარდის პროფესორის მიერ კორონავირუსის ხელოვნურად შექმნის შესახებ კონსპირაციისა⁸³ და კონფლიქტების მოგვარებაში პუტინის როლის პოზიტიურად წარმოჩენის წყაროც იყო⁸⁴.

4.4. ანტივაქსერული ფეისბუქ ანგარიშები

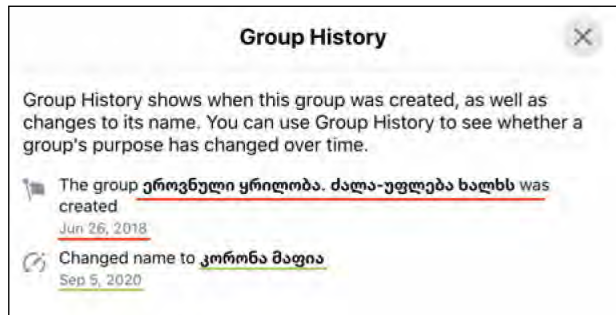
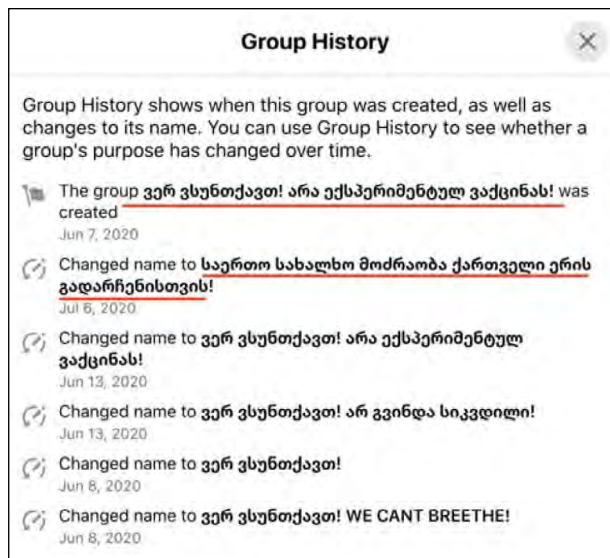
მონიტორინგის პროცესში „მიტების დეტექტორის“ მიერ გადამოწმებული 233 ყალბი ინფორმაცია ტრადიციული მედიის გარდა სხვადასხვა ტიპის ფეისბუქ ანგარიშის მიერ რამდენჯერმე ვრცელდებოდა. მათ შორის რამდენჯერმე გავრცელდა შემდეგი არხებით: 287-ჯერ ფეისბუქ ჯგუფებში, 229-ჯერ ინდივიდუალური ფეისბუქ ანგარიშის მიერ, 138-ჯერ ფეისბუქ გვერდების მიერ.

ყველაზე აქტიური ანტივაქსერული ჯგუფები (14), რომლებიც ძირითადად კორონავირუსთან დაკავშირებულ პოსტებს აზიარებდნენ, ასევე ინდივიდუალური ანტივაქსერები ქვემოთ მოცემულ ცხრილშია მითითებული. აღსანიშნავია ისიც, რომ ყველა ჯგუფის სახელწოდებაში პანდემია ან კორონავირუსი არ ფიგურირებს, ზოგიერთი მათგანი კი ებიდემიამდე არის შექმნილი, თუმცა მოგვიანებით სახელი აქვს შეცვლილი. მაგალითად, „ეროვნული ყრილობა ძალაუფლება ხალხს“, რომელიც 2018 წელს შეიქმნა, 2020 წელს „კორონა მაფიად“ გადაკეთდა; ხოლო „უშუალოდ დემოკრატიული მოძრაობა“ 2019 წელს არის შექმნილი. 2020 წელს შექმნილი გვერდი „ვერ ვსუნთქავთ! არა ექსპერიმენტულ ვაქცინას!“ 1 თვეში „საერთო სახალხო მოძრაობა ქართველი ერის გადარჩენისთვის!“ გვერდად გადაკეთდა.

⁸² მიტების დეტექტორი, 1 აპრილი, 2020. გაოცებულია თუ არა ტრამპი კორონავირუსთან ბრძოლაში საქართველოს შედეგებით? <https://bit.ly/3qDZmso>

⁸³ მიტების დეტექტორი, 8 აპრილი, 2020. ყალბი BBC, CNN, ABC-ის დებინფორმაცია, თითქოს ჰარვარდის პროფესორი COVID-19-ის შექმნის გამო დააკავეს <https://bit.ly/3cvFt1p>

⁸⁴ მიტების დეტექტორი, 29 აპრილი, 2020. „სატყუარა პუტინი“ და ქლიბებითი, რომლებიც აფხაზეთის და სამაჩაბლოს დაბრუნებას გვპირდებიან <https://bit.ly/3f3FtZC>

ამასთანავე ზოგიერთი ჯგუფი, რომელსაც ანტივაქსერი მართავს, მიმდინარე პოლიტიკურ პროცესთან დაკავშირებითაც აქტიურობს და მხოლოდ პანდემიის თემებით არ შემოიფარგლება. ზოგიერთი ჯგუფის ადმინისტრატორებსა და მოდერატორებს შორის კი ყალბი ანგარიში – ტროლი ფიგურირებს, მათ შორის ისეთი ანგარიში, რომელიც ცალკეულ სერვისს უკავშირდება (მაგალითად, ბიზნეს კლასის მიკროავტობუსით მომსახურება, რომელიც ანტილიბერალური ჯგუფებისა და ანგარიშების პოსტებს აზიარებს).

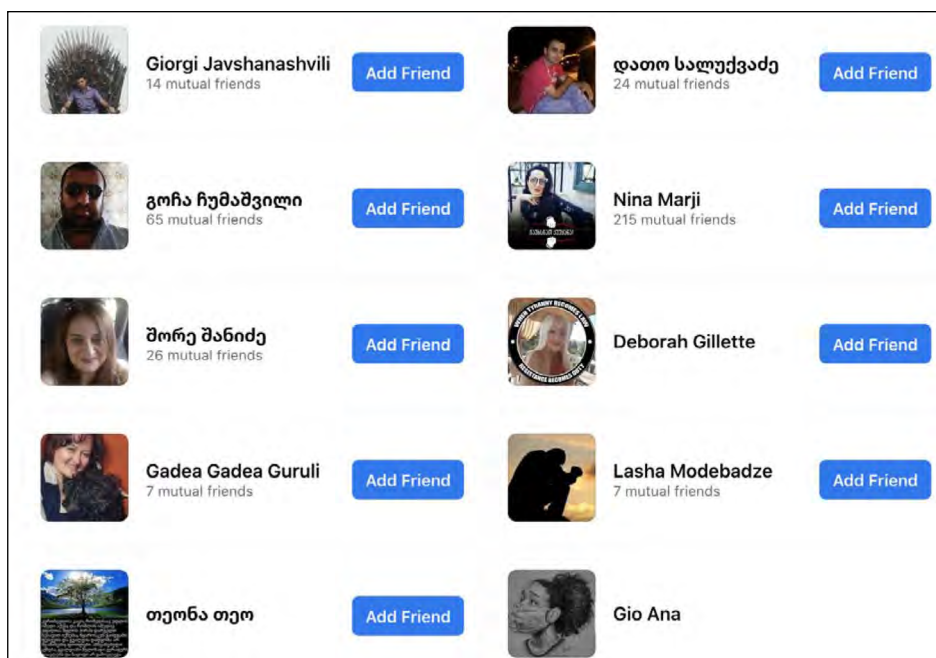
სხრილი 5. ანტივაქსერების ფეისბუქ ჯგუფები და ინდივიდუალური ანგარიშები

ფეისბუქ ჯგუფები	ინდივიდუალური ანტივაქსერები
<p>კორონა მაფია = ეროვნული ყრილობა ძალა-უფლება ხალხს</p> <p>წევრები: 6,157</p> <p>მართავს ტროლი: Giorgi Dolodze, ბიზნეს კლასის მიკროავტობუსით მომსახურება</p> <p>წელი: 2018</p>	<p>შორე შანიძე</p> <p>ჯგუფის ადმინი და მოდერატორი: კოვიდ-ფაშიზმის საწინააღმდეგო მოძრაობა, კორონამაფია და საქართველო როგორც საექსპერიმენტო ქვეყანა, “”!!!დედათა ლაშქარი!!!””, ბედნიერი ერი,</p> <p>მედია პლატფორმები: News Front, tvalsazrissi.ge.</p>
<p>საერთო სახალხო მოძრაობა ქართველი ერის გადარჩენისთვის! = ვერ ვსუნთქავთ! არა ექსპერიმენტულ ვაქცინას!</p> <p>წევრები: 3,956</p> <p>წელი: ივნისი 2020</p>	<p>Nina Marji</p> <p>ჯგუფის ადმინი და მოდერატორი: უშუალოდ დემოკრატიული მოძრაობა, Stop Fake Pandemic, COVID 19 – თამაში დამთავრებულია</p>
<p>კოვიდ-ფაშიზმის საწინააღმდეგო მოძრაობა !!! = კორონა აფიორა</p> <p>წევრები: 4,161</p> <p>მართავს ტროლი: Aqilevsi Aqilevsi</p> <p>წელი: სექტემბერი 2020</p>	<p>Nona Agdgomelashvili, ექიმი</p> <p>ჯგუფის ადმინი და მოდერატორი: კორონა მაფია, საერთო სახალხო მოძრაობა ქართველი ერის გადარჩენისთვის!, “”!!!დედათა ლაშქარი!!!””</p> <p>მედია პლატფორმები: ტვ „ობიექტივი“, Geowrld.ge, tvalsazrissi.ge, News Front.</p>

ფეისბუქ ჯგუფები	ინფორმაციული ანტიკამპეინები
<p>ახალი მსოფლიო წესრიგი და კორონა აფიორა!</p> <p>წევრები: 1,633</p> <p>მართავს ტროლი: Giorgi Giorgi</p> <p>წელი: ნოემბერი 2020</p>	<p>Mano Beridze</p> <p>ჯგუფის ადმინი და მოდერატორი: კორონა მაფია, კორონამაფია და საქართველო როგორც საექსპერიმენტო ქვეყანა, COVID 19 – თამაში დამთავრებულია</p> <p>მედია პლატფორმები: tvalsazrisi.ge, Newsfront.</p>
<p>კორონამაფია და საქართველო როგორც საექსპერიმენტო ქვეყანა</p> <p>წევრები: 1,517</p> <p>წელი: ოქტომბერი 2020</p>	<p>Vitalia Kardava</p> <p>ჯგუფის ადმინი და მოდერატორი: კორონამაფია და საქართველო როგორც საექსპერიმენტო ქვეყანა, Stop Fake Pandemic</p>
<p>პლუტოკრატია და ახალი მსოფლიო წესრიგი</p> <p>წევრები: 215</p> <p>მართავს ტროლი: lasha modebadze</p> <p>წელი: იანვარი 2021</p>	<p>Tina Topuria, ჰომეოპათი</p> <p>მედია პლატფორმები: ტვ „ობიექტივი“, „საერთო გაზეთი“, News Front, tvalsazrisi.ge</p>
<p>Covidmuseum</p> <p>წევრები: 3,295</p> <p>რუსულენოვანი და ინგლისურენოვანი ჯგუფი, სადაც ქართველი ანტივაქსერებიც არიან გაერთიანებული და აზიარებენ პოსტებს</p> <p>წელი: აგვისტო 2020</p>	<p>Mia Milion</p> <p>ჯგუფის ადმინი და მოდერატორი: კორონა მაფია, Stop Fake Pandemic</p>
<p>Stop Fake Pandemic</p> <p>წევრები: 223</p> <p>რუსულენოვანი და ინგლისურენოვანი ჯგუფი, რომლის ადმინებსა და მოდერატორებს შორის 4 ქართველი ანტივაქსერია: Mia Milion, მიშო ოტიაშვილი, Vitalia Kardava, Nina Marji</p> <p>წელი: ნოემბერი 2020</p>	<p>მიშო ოტიაშვილი</p> <p>ჯგუფის ადმინი და მოდერატორი: კორონა მაფია, Stop Fake Pandemic</p>
<p>შევაჩეროთ 5G საქართველოში</p> <p>წევრები: 7 444</p> <p>წელი: აპრილი 2020</p>	<p>Larisa Tsitlanadze</p> <p>ჯგუფის ადმინი და მოდერატორი: საერთო სახალხო მოძრაობა ქართველი ერის გადარჩენისთვის!, „!!!დედათა ლაშქარი!!!“</p>
<p>STOP 5G Georgia!!!</p> <p>წაშლილია</p> <p>წევრები: 13, 018</p> <p>წელი: აპრილი 2020</p>	<p>Giorgi Javshanashvili</p> <p>ჯგუფის ადმინი და მოდერატორი: კოვიდ-ფაშიზმის საწინააღმდეგო მოძრაობა, STOP 5G Georgia!!! ამჟამად წაშლილია⁸⁵</p>
<p>COVID 19 – თამაში დამთავრებულია</p> <p>წევრები: 117</p> <p>წელი: ნოემბერი 2020</p>	<p>Gadea Gadea Guruli</p> <p>ჯგუფის ადმინი და მოდერატორი: კორონა მაფია</p>

ფეისბუქ პეიჯები	ინდივიდუალური ანტივაქსერები
ბედნიერი ერი წევრები: 789 წელი: აპრილი 2020	დავით გიორგობიანი მედია პლატფორმა: ხარისხის არხი, tvalsazrisi.ge, Nino Gaprindashvili
“”!!!დედათა ღამეხარი!!!”” წევრები: 471 მართავს ტროლი: ედა ედა წელი: დეკემბერი 2020	გოჩა ჩუმაშვილი მედია პლატფორმა: tvalsazrisi.ge გოჩა ქართველი
უშუალო დემოკრატიული მოძრაობა წევრები: 432 წელი: ნოემბერი 2019	Lela Kikilashvili აზიარებს ანტივაქსერების პოსტებს სხვადასხვა ჯგუფებში

აღსანიშნავია, რომ ინდივიდუალურ ფეისბუქ ანგარიშს ბიბლიის მორწმუნე ქრისტიანები, რომელიც პრო-რუს ტროლ ლაშა მოდებაძეს უკავშირდება, მეგობრებში კამპანიაში ჩართული არაერთი ანტივაქსერი ჰყავს⁸⁶:

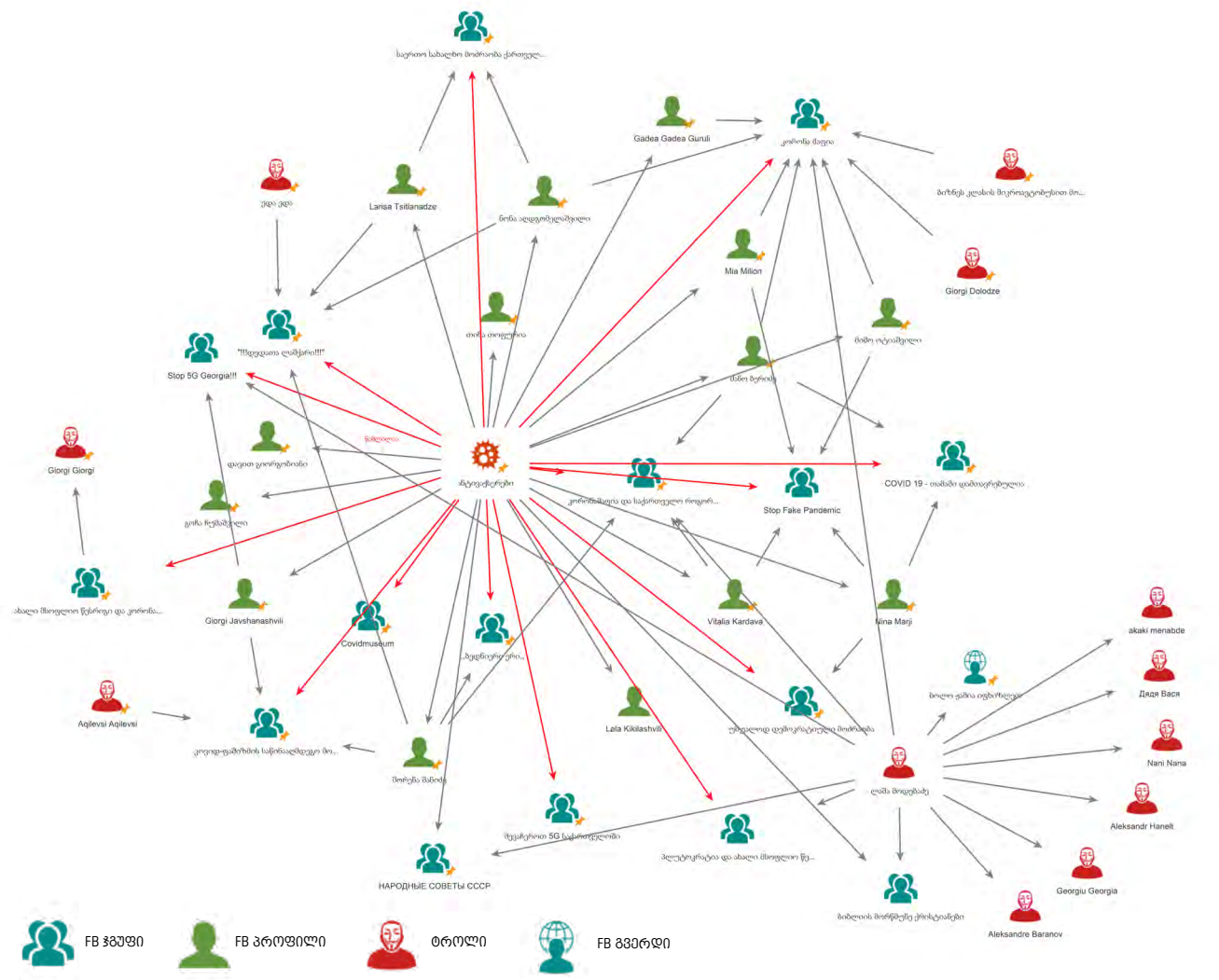

ანტივაქსერული პოსტები გვხვდება ასევე ისეთ ნეიტრალ ჯგუფებში, რომლებიც პანდემიის პროცესში ინფორმაციის გაცვლას და პაციენტების დახმარებას ისახავს მიზნად. მაგალითად: კორონავირუსი/COVID-19 ერთად დავამარცხოთ, ერთად დავამარცხოთ covid-19, რაც შესაძლოა იმით იყოს განპირობებული, რომ ჯგუფებს ინფორმაციასთან დაკავშირებით შიდა რეგულაციები დაწესებული არ აქვთ. იგივე პრობლემა იკვეთება მმართველი პარტია ქართული ოცნების მხარდამჭერ ჯგუფებში, რომლებიც ღია პლატფორმებია და სხვადასხვა შინაარსის მასალების გავრცელების შესაძლებლობას იძლევა. მაგალითად, პრემიერ-მინისტრი გიორგი გახარია, კახა კალაძე თბილისის მერი, ბიძინა ივანიშვილის მეგობრები ფეისბუქზე.

⁸⁵ მითების დეტექტორი, 23 აპრილი, 2020. Stop 5G Georgia, ჯორჯ სოროსი და ტროლი გრიგორ მაკარიანის ფოტოთი. <https://bit.ly/30nhmfM>

⁸⁶ ბიბლიის მორწმუნე ქრისტიანების მეგობრები <https://www.facebook.com/profile.php?id=100025604376271&sk=friends>

დიაგრამა 20. ანტივამქსური ფეისებუ ანგარიშები და მათი კავშირები

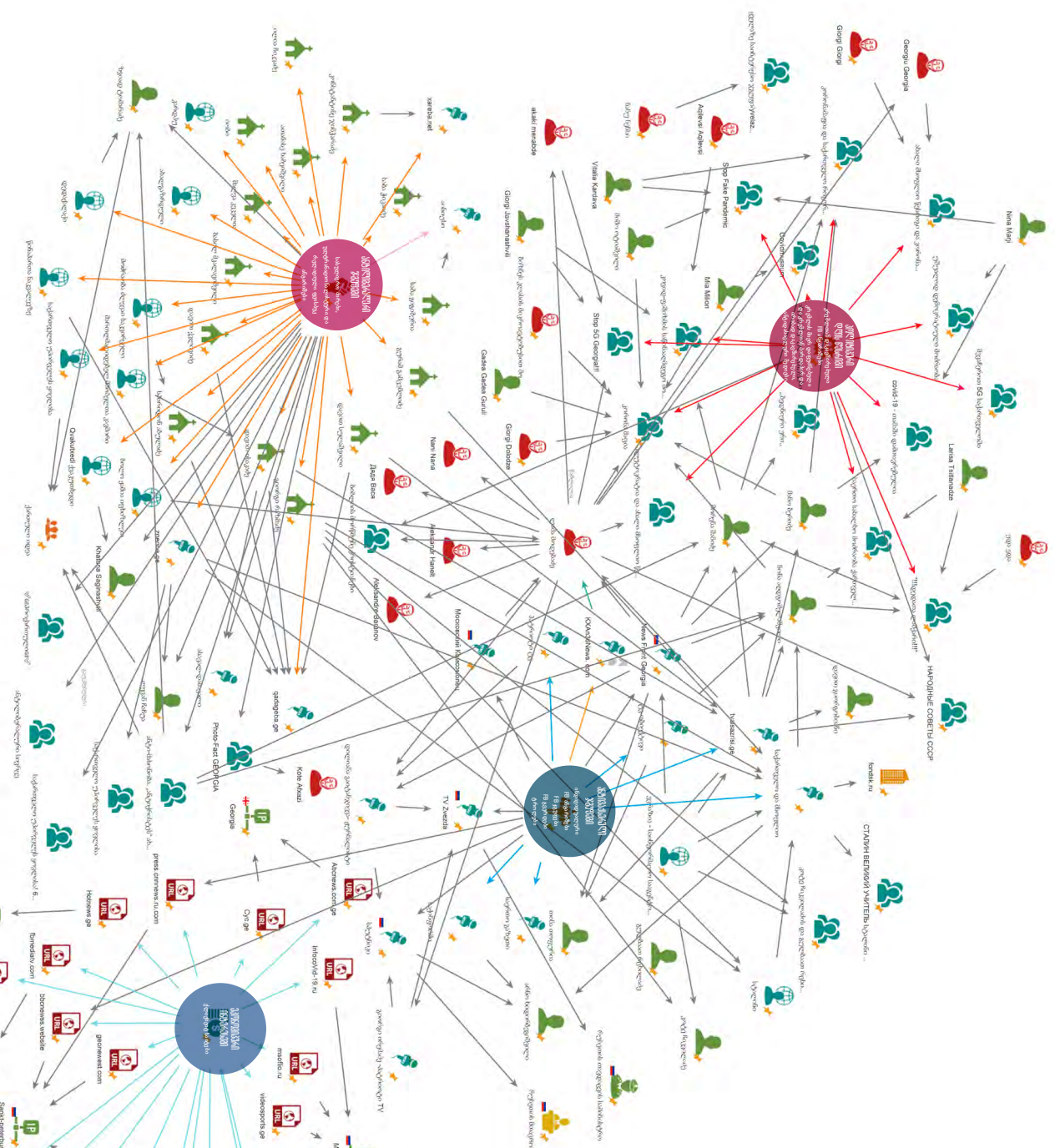

ტრიუვუმი. გამოვლინდა 30 ყალბი პროფილი, რომელთაგან 7 თავად არის ცალკეული ანტივაქსერული ჯგუფის ადმინისტრატორი, ხოლო დანარჩენი 23 ანტივაქსერულ პოსტებს მხოლოდ აზიარებს ან აკომენტარებს. 3 ყალბი ანგარიში პროფილის ფოტოდ სხვის იდენტობას იყენებს, ხოლო 4-ს url მისამართში სხვა ადამიანის იდენტობა აქვს მითითებული, 1-ს კი ასეთი მისამართი გაუქმებულ პროფილზე ჰქონდა, რაც იმის ინდიკაციაა, რომ url ბმულში შესაძლოა პირის რეალური იდენტობა, ან დამატებით სხვა იდენტობა იკითხებოდეს.

ცხრილი ნ. ყაღვი ანგარიშები

ტროლები, რომლებიც გავრცელებს FB ჯგუფებს	სხვა ადამიანი ანგარიშები
<p>1. ტროლი: <u>Aqilevsi Aqilevsi</u></p> <p>ჯგუფი: <u>კოვიდ-ფაშიზმის</u> <u>საწინააღმდეგო მოძრაობა!</u></p>	<p>8. <u>Akaki Menabde</u> იპარავს სოჭელი <u>макарян григор</u>-ის ფოტოს</p>

ტარღები, რომლის გარშემოც FB ჯგუფებს	სხვა სალგი ანგარიშები
<p>2. ტროლი: Giorgi Dolodze = saba.kalatizishvili</p> <p>ჯგუფი: კორონა მაფია</p>	<p>9. Liza Khideshelii იპარავს ფოტოს, რომელიც VK-ში Elizaveta Voronova-ს პროფილზეა, თუმცა ამავე ფოტოთი yandex-ის საძიებო სისტემით სხვადასხვა სახელის რუსეთის მოქალაქე იძებნება.</p>
<p>3. ტროლი: ბიზნესის კლასის მიკროავტობუსების მომსახურება</p> <p>ჯგუფი: კორონა მაფია</p>	<p>10. ლევან დაჩიბული ამჟამად ლევანი ლევანი, ანგარიში შეიქმნა 2020 წლის მარტში, პროფილის ფოტოდ მოდელის ვიზუალი უყენია</p>
<p>4. ტროლი: Giorgi Giorgi = mariami.davidadze.56</p> <p>ჯგუფი: ახალი მსოფლიო წესრიგი და კორონა აფიორა!</p>	<p>11. ხათუნა ხათუნა = mari.mikhelidze</p>
<p>5. ტროლი: ედა ედა</p> <p>ჯგუფი: “”!!!დედათა ლაშქარი!!!””</p>	<p>12. ბოლო ჟამია იფხიზლეთ = kristo.imedadze</p>
<p>6. ტროლი: ნანუ ნენსი = merwyuli688</p> <p>ჯგუფი: ყველაზე საინტერესო ჯგუფი/ yvelaze.saintereso.jgufi</p>	<p>13. Aleksandr Hanelt = max.uvarov.71</p> <p>14. გიორგი კოლხი = gio.macharashvili.758</p>
<p>7. ტროლი: Lasha Modebadze = gio.iremadze</p> <p>ჯგუფი: პლუტოკრატია და ახალი მსოფლიო წესრიგი</p> <p>დეტალურად იხ. რუსეთის პოლიტიკური დღის წესრიგი</p>	<p>15. Дядя Бася</p> <p>16. Aleksandre Baranov</p> <p>17. Kote Afxazi</p> <p>18. Zaur Fiodorovich</p> <p>19. Maia Maia</p> <p>20. Georgiu Georgia</p> <p>21. გიორგი აქაური</p> <p>22. დანტე ქართველი</p> <p>23. Slr MClaren Stirling Moss</p> <p>24. Nani Nana – წაშლილია</p> <p>25. Davita Datodato</p> <p>26. Elen Elen</p> <p>27. სამყარო სამყარო</p> <p>28. მართალი კაცი</p> <p>29. Irakli Kandelaki – წაშლილია</p> <p>30. ბაია ბაიაძე id100017001633186 – წაშლილია</p>

რუბრის
მთავრობა

IP მთავრობა

რუბრის
საერთაშორისო
ვაჭრობის
ფონდი

რუბრის
თავდაცვის
სამინისტრო

პარტის
„მართლმადიდებელი“

ფორმირების

საქართველო
პარტის

FB მართლმადიდებელი

მართლმადიდებელი

მართლმადიდებელი

FB მართლმადიდებელი

FB მართლმადიდებელი

